

FESTA DE
MOROS I CRISTIANS
16 i 17 de maig de 2015
LLEIDA

FESTA DE MOROS I CRISTIANS

L'Associació de la Festa de Moros i Cristians de Lleida agraeix el seu suport a totes les empreses, persones i entitats que han fet possible l'edició d'aquesta publicació i en especial a:

- Pep Tort i el Consorci del Turó de la Seu Vella,
- Cooperativa del Camp d'El Soleràs,
- Cansaladeria Cal Canco,
- Bodega Rovira (cal Sistelles),
- Sara Valle Vilalta,
- Vicens Micó Micó.
- Missatges Gestió de Comunicació per les fotos del llibre 2014

Agraïments Capitania Cristiana 2015:

- Hospitalers de Ciutadilla,
- Falcons de Leyda,
- Medievalia,
- Monzón medieval,
- Sac Espectacle.

Agraïments Capitania Mora 2015: Des de la capitania mora volem agrair a tothom que ha col·laborat en fer-la possible. En especial mostrem el nostre reconeixement a la nostra comparsa, els Al·leridís, sense els quals no hagués estat possible tirar-la endavant.

Tambe volem mostrar la nostra gratitud per la participació en el seguici de la capitania a la Jaima y Fiesta pel vestuari, a la batukada Batukamelatú de l'Albi per la percussió, al ballet Ópera d'Ontinyent, al Ramon Caballol i als seus col·laboradors, al grup de música Raval Jussà, a Ganados Tolubio, al grup de música tradicional Grallers els Carreter, a Talia Produccions per la seva performance amb el Llibre de Lleis, a la canalla de la filada infantil, a tots i totes que han portat els diferents penons del seguici, i a tothom que ha participat per tal d'oferir a la ciutat de Lleida una gran capitania.

Lleida 16 i 17 de maig de 2015

EDITOR: ASSOCIACIÓ DE LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS DE LLEIDA

C/ Panera, 1 • 25002 Lleida • Tels. 625 349 621 / 625 351 363 • morosicristianslleida@gmail.com • www.miclleida.org

CONSELL DE REDACCIÓ: Tere Mayoral, Vicente Luengo, Carmina Pardo. Jaume Aluja, Jaume Bada, Fernando Peleatos

FOTÒGRAFS: Manuel Zamora i Enric Rodríguez

DISSENY, MAQUETACIÓ I PUBLICITAT: Jordi Cumelles • Tel. 651 880 488 • jordicumelles@hotmail.com

IMPRESSIÓ: PRINT-ON STUDIO - Dipòsit legal L-460-2001

L'Associació de la Festa Moros i Cristians de Lleida no s'identifica, necessàriament, amb l'opinió que expressen els articles signats.

Aquest maig veurà la vintena entrada de gala de la Festa de Moros i Cristians. Vint anys d'emocions i de vivències en una Lleida gran i plena de resplendor, de color, de música i de vida.

El pregó de la festa ens ha fet retornar als nostres orígens el 1996, uns inicis tímids però plens d'entusiasme i desitjos de fer una Festa gran. Vint anys de molta feina de persones voluntàries que, any rere any, han aconseguit portar el nostre *petit exèrcit* a conquerir la ciutat. Tant se val si ets moro o ets cristià, la nostra peculiar i exclusiva alternança sempre garanteix el triomf després de la derrota.

Festers i festeres, Lleida s'estima la Festa de Moros i Cristians, i els lleidatans ens fan costat cada edició. Omplen els carres del nostre Centre històric i aplaudeixen les filades i al seus caps d'esquadra, que s'esforcen en fer-les lluir. Aquest any tampoc no els decebrem.

S'atansen dies de feina, d'assajos, de preparatius i de molts nervis. Aquests moments cal viure'ls com a part de la festa, perquè en són part, i tots hem d'ajudar en el que calgui i convingui amb orgull de fester.

No puc acabar sense agrair la feina de les dues comparses que tenen capitania i als seus capitans, segur que tot sortirà tal i com ho tenen preparat.

Us desitjo una bona Festa i que la pugueu gaudir al màxim.

Festers, festeres, per la festa de Moros i Cristians i per Lleida, ho he fet tot i ho faig tot.... Sempre!!!!

Tere Mayoral i Seró

Presidenta de l'Associació de la Festa de Moros i Cristians de Lleida

I'Ajuntament de Lleida a prop teu

Oferim serveis de qualitat que tenen per objectiu el benestar de les persones, dedicant-nos, especialment, als més febles.

Fem possible l'educació en totes les seves vessants, la pràctica de l'esport, el gaudir de la cultura, l'impuls i progrés de l'economia i el foment de l'ocupació.

Planifiquem el futur urbanístic i de creixement de la ciutat i vetllem per la millora i manteniment de l'espai públic i dels equipaments.

Aquesta és la nostra tasca. Per això, som la institució que més a prop està de la ciutadania i els seus problemes. Treballem per assegurar el progrés, mantenir la cohesió social i sortir reforçats i sense exclusions de l'actual situació econòmica.

www.paeria.cat

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida
moros i cristians 2015

MOROS I CRISTIANS, LLEIDA 2015

Salutació de la Presidenta.....	1
Cartell.....	4
Entrevista Captania Mora.....	5
Entrevista Capitanía Mora.....	7
Els gegants reis moros de Lleida.....	9
L'Expansió cristiana pel Mediterrani.....	11
Lo Rei Jaume al Turó.....	18
Reflexions sobre la figura de cap d'esquadra.....	22
Moros i Cristians a Lleida: historicisme i festa.....	25
Parlaments de batalla.....	29

COMPARES CRISTIANES

Els PALLÀRESOS.....	36
Els URGELLENCES.....	40
Els ANGLESOLES.....	44

COMPARES MORES

Els AL-LEPÍDIS.....	48
Els MUSA.....	52
Els BANU-HUD.....	56

Ambaixades 2014.....	60
Per Sempre!.....	65
VI Memorial Xavier Aluja.....	67
Jaume I.....	70
Noces Reials.....	74
L'any en fotos.....	76

CARTELL GUANYADOR 2015

Rubén Lucas García, ha estat el guanyador del XIX Concurs de Cartells de la Festa de Moros i Cristians 2015 amb la seva obra “aigua i foc”, que ens mostra a dos guerrers, moro i cristià, dissenyats amb aquests dos elements de la natura.

La decisió del jurat integrat per membres de les comparses i dos especialistes en fotografia s’ha produït, en una edició a la que s’han presentat un total de 13 obres.

Lucas García, autor murcià, dissenyador gràfic i amb una ampla experiència en el camp de la informàtica rebrà un premi de 800 euros.

ENTREVISTA AMB LES capitanies

per CARMINA PARDO, AL·LEREDIS

CAID

PRESENTACIÓ

NOM I COGNOMS: Jordi Íñiguez Sirera

DATA NAIXEMENT: 13-12-1975

PROFESSIÓ: Empleat banca

DE QUINA COMPARSA ETS : Al·leridís

DE QUIN ANY ETS MEMBRE DE LA FESTA : 2.000

Com va anar això del nomenament de Caid per part de la teva comparsa?

Ja feia temps que em passava pel cap ser Caid, però ho veia com una cosa molt llunyana. Fa cosa d'un any i mig vam decidir amb la Mercè que ens presentaríem a Caid i Raia i en el moment de la elecció no es va presentar ningú més. La veritat és que des del primer moment que vam decidir presentar-nos hem tingut el recolzament de tota la comparsa.

Ésser Caid a més d'un honor és molta feina oi?

Primer de tot és un gran honor poder encapçalar les tropes mores i si que és molta feina, però com es fa amb molta il·lusió, compensa.

Què en penses de les noves tendències musicals ?

No sóc la persona més idònia per parlar de música, a part que no n'escolto gaire, no estic gens al dia. Alguna vegada poso la ràdio al cotxe i alguna cosa hi ha que m'agradi.

Amb això de la música sóc una mica desastre, potser tiro més cap a la música del anys 90, va ser quan vaig començar a sortir de marxa per les nits.

Com a Caid , és veritat que tens una missió especial de recuperar un mocador perdut per una donzella de la teva comparsa a Alcoi?

Sí. En una expedició que vam fer cap al País Valencià per mirar roba per al boato, a una de les donzelles que venia fent uns beurets per la

nit li va desaparèixer un mocador. Ara a veure quan fem una altra expedició per poder recuperar-lo.

T'agraden les armes i els jocs malabars amb les simitarres?
Ja se que com a Caid que ha de dur les tropes mores a la victòria queda malament dir-ho, però les armes no m'agraden gens, prefereixo fer anar les simitarres per fer jocs malabars.

Practiques algun esport com a Jordi Íñiguez?
Com a Jordi practico la natació, esquí a l'hivern i m'agrada anar a caminar.

I com a Caid?

Com a Caid, a part de l'esgrima practico les curses amb dromedari.

Quin és el nom de dona que mes t'agrada?
Diana

I d'home?
Pau

La fruita de l'horta de Larida, forma part de la dieta de les tropes islàmiques no?

La fruita es bàsica en la nostra alimentació

Tenim cereals (ordi vestit i blats nus), plantes oleaginoses (lli i camelina), fruites (sobretot raïm i figues), condiments (api, fonoll i romaní) i les males herbes, que en molts casos tenen usos medicinals (malva...)

I pel que fa a la fruita especialment, als assentaments islàmics tenim molta varietat, sobretot a la capital del Segrià. Consumim el raïm i les figues, tant frescos com cuinats i

assecats. Fins i tot, en temps de fam fem amb les llavors farina i pa d'un alt valor nutricional. També altres fruites com préssec, meló/cogombre, poma/pera, oliva, ametlla, nous, pinyons i magrana.

Els cristians només fan raïm, préssec, garrofa i ametlles.

Quin és el record més bonic que guardes de la festa?

La sortida per la Porta del Lleó el primer any en que vaig participar a la Festa, encara que la sortida cap al claustre de la Seu Vella després de ser nomenat Caid també va estar a la mateixa alçada.

Quin és el moment més trist de la festa que recordes?

Els moments més tristos de la Festa han estat quan ens van deixar els nostres companys al·leridís Emili i Xavier.

Una marxa mora?

Ximo

Perquè aquesta?

Potser perquè va ser la primera marxa mora que vaig conèixer.

Quin és el moment de la Festa més emocionant per a tu?

El moment que més m'emociona de la Festa és la sortida per la Porta de Lleó a l'entrada de Gala.

Què vols transmetre als lleidatans i lleidatanes amb la teva participació a la Festa?

Que sentin la Festa de Moros i Cristians com una festa de la ciutat. Que molta gent encara la veu com una festa importada sense conèixer que té els seus orígens a la ciutat de Lleida.

Que voldries destacar de la festa d'enguany?

Que la capitania mora, i pel que he vist la cristiana també, hem posat molta il·lusió i esforços per oferir a la ciutat de Lleida un boato bonic i vistós, sense desmerèixer res de la resta de la Festa.

Una desig com a JORDI ÍÑIGUEZ?

Que la Festa vagi creixent més cada any i que la ciutat es vagi implicant més.

Un desig com a Caid?

Que Medina Larida torni a ser mora per un any.

ENTREVISTA AMB LES capitanies

per CARMINA PARDO, AL·LEREDIS

LA COMTESSA

Gloria Manuel Estaregui. Va néixer a Lleida un 7 de febrer del 1960. És a la Festa des de l'any 1999, ara fa 15 anys, i sempre ha estat a la mateixa comparsa: ELS PALLARESOS.

És així ?

Si

Participes en altres entitat de la ciutat o de fora?

No

Com ha estat això de que fossis nomenada Comtessa?

A la meua filla, Guiomar, li feia il·lusió, i em vaig presentar i per casualitats de la vida no vaig tenir competència

Porta molts maldecaps això d'esser la cap de tota la tropa cristiana?

Uns quants, però em sembla que encara no ha arribat el pitjor

Encara que com a Gloria Manuel ets Pallaresa, com a Comtessa has de representar a tota la cristiania, com ho portes, això ?

Be, encara no m'he fet ben be a l'idea.

Un color?

Blau

Una olor?

Lavanda

Un plat?

La sopa

Una ciutat?

Viena

Tres virtuts i tres defectes com a Gloria i com a Comtessa?

Virtuts: Tolerància, ma esquerra i bon humor.

Defectes: Irritabilitat, mandrosa i encara que no ho sembla sóc molt nerviosa

Quina és l'activitat de la Festa que t'agrada més?

La desfilada.

Quin és el moment més emotiu per al teu càrrec?

Fins ara el moment de presa de possessió del càrrec

Una frase com a Gloria Manuel?

"Disfrutem" el càrrec mentre duri

Una frase com a Comtessa Cristiana 2015?

Guanyarem o perdrem però nosaltres continuarem.

Vols afegir res més a l'entrevista?

No

Que et sembla si oferim a les nostres i nostres lectors un fragment de l'obra del Torbairitz o Trobadora

Beatriu de Dia, coneguda com a Comtessa de Dia (finals del segle XII - mitjans del segle XIII) fou una trobairitz occitana de la qual n'han pervingut alguns poemes

*Bé voldria mon cavaller
tenir un vespre en els meus braços nu,
que ell es tingués per felíç
sols que li fes de coixí...
Bell amic amable i bo,
quan us tindrè en el meu poder?
i que jagués amb vós un vespre
que us donés un bes amorós.
Sapigueu que tindria un gran desig
que us tingués en lloc del marit.
Tan sols que em concedíssi
de fer tot el que jo voldria.*

Moltes gracies Gloria

Carmina Pardo i Mestre

ELS GEGANTS REIS MOROS DE LLEIDA

Felip Vilardell

President Associació Amics dels Gegants de Lleida i Lo Marraco.

El gegant Rei Moro, o “Lo Moro” (1951)

Com va explicar als anys 80 del segle passat l'historiador i periodista Jordi Curcó, autor de les primeres monografies sobre els Gegants de la Paeria de Lleida (1, 2), el Gegant Moro arribà a Lleida el dia 10 de Maig de l'any 1951, essent un obsequi del governador civil Josep Carrera i Cejudo a la nostra ciutat. Va ésser rebut oficialment a la plaça Sant Joan per les primeres autoritats de la ciutat, encapçalades pel propi governador. El gegant, després de saludar i ballar davant de les autoritats i de molts lleidatans que omplien de gom a gom l'indret, anà a ballar simbòlicament davant del popular “moro de Casa Guiu”, situat aleshores en el nº15 de la plaça Sant Joan. Aquest moro era un mascaró de proa tallat a la fusta i que

representava la figura d'un àrab. Tot seguit, el nou gegant s'incorporà al Pregó de Sant Anastasi amb la resta de gegants de la ciutat.

El diari local *La Mañana* publicava el

dia següent: “...el hermoso gigante moro que ha sido regalado a la ciudad por el Exmo. Gobernador, inaugurado en esta feria, ha llamado poderosamente la atención por su belleza, factura y elegantes atavios”.

Sembla que en un primer moment es va pensar en posar-li el nom d'Abdu-Zaid, un rei moro amic de Jaume I el Conqueridor. El recordat Cronista Oficial de la ciutat, Josep Lladonosa, havia assenyalat altres dos possibles noms: Al-Mustain i Almudefar, darrers reis moros de Medina Larida. Un altre nom adequat hagués estat el de “Moro Musa”, constructor de la Suda (882). El cert és que, finalment, aquest gegant no va rebre un nom oficial, essent conegut simplement com el Gegant Moro, o “Lo Moro”.

El Gegant Moro va ser encarregat, com la resta de gegants lleidatans construïts durant el període comprès entre els anys 1946 i 1952, a l'avui desapareguda sastreria teatral Casa Paquita de Barcelona, ubicada al carrer de la Unió número 9, just al costat del Gran Teatre del Liceu, i que durant bona part dels segles XIX i XX es va dedicar a confeccionar vestuaris per a les funcions de diferents teatres de la Ciutat Comtal, inclòs el Liceu. La Casa Paquita dissenyava i vestia els gegants que se li encarregaven, però alhora, encarregava l'estructura i la part escultòrica dels gegants al taller El Ingenio, situat al carrer de Raurich, regentat en aquells anys per Delfí Homs, i encara existent en l'actualitat. El Gegant Moro té una alçada de 3,45 m i pesa 70 quilos. L'expressiu cap del gegant va ser realitzat a partir d'una escultura i motlle creats durant la dècada dels anys 40 pel genial escultor modernista Lambert Escaler (3)(Vilafranca del Penedès, 1874 – Barcelona, 1957), polifacètic artista vinculat amb El Ingenio des dels anys 30 del segle passat, un cop el Modernisme ja havia passat de moda (4). Aquest motlle va ser utilitzat des d'aleshores en diverses ocasions. Per exemple, sabem documentalment que el desaparegut Gegant Moro de la Casa Closa de Sabadell va ser construït per l'artesà Emili Closa, qui va comprar el cap i les mans, idèntics als del Gegant Moro de Lleida, al taller de Lambert Escaler (5). Altres gegants de

Catalunya fets amb el mateix motlle original d'Escaler, són per exemple el gegant moro de Balaguer, el gegant de Valls, el de Sant Vicenç dels Horts o el desaparegut gegant de Casa Vinyals (4). Malgrat tot, i tenint en compte que el nostre Gegant Moro data de l'any 1951, no es pot excloure la possibilitat de què, a partir d'aquest motlle, hagués estat buidat a cartró per l'aleshores deixeble d'Escaler, Domènec Umbert (Barcelona 1916 - 1993), mestre artesà distingit amb la Creu de Sant Jordi l'any 1991 (6).

Els restauradors del Gegant Moro han

estat al llarg dels anys, Joan Font el 1971; Josep Cano el 1983, taller "El Ingenio" els anys 1986 i 1996, i Joan Miró i Oró l'any 2002. La darrera restauració l'ha dut a terme Joan Miró, a la primavera del 2013.

La Reina Mora Donya Zobeida (1952)

El Gegant Moro va rebre parella l'any següent, 1952, quan arriba a Lleida una nova geganta, regal un any més, del governador civil, que aleshores era en Josep Pagès i Costart. Aquesta serà la geganta Zobeida. Arribà el dissabte dia 12 de Maig per la carretera vella de Barcelona, avui avinguda Josep

Tarradellas, i va ser rebuda oficialment davant la porta principal dels Camps Elisis per les autoritats, ciutadania de Lleida i pels altres gegants, a partir d'aquell moment ja nou en total, i que conformaran amb ella, el conjunt geganter més important de Catalunya i probablement d'Espanya, tant pel nombre com sobretot, per la qualitat de les figures.

Donya Zobeida fa 3,40 m d'alçada, i com els altres gegants lleidatans de l'època, va ser construïda pels artesans del taller El Ingenio, probablement Domènec Umbert (4, 6), fent servir per a modelar el cap un motlle creat per l'escultor Lambert Escaler (3), motlle que també es va fer servir amb la Pubilla del Carme de Tàrraga, la geganta reina Gàlbor de Móra d'Ebre i la Damiana de Granollers. Donya Zobeida, com els altres Gegants de la Paeria, va ser adquirida a la sastreria teatral Casa Paquita, on va ser vestida amb el turbant i les gases de la tradició àrab. Al llarg dels anys ha estat restaurada per en Joan Font el 1971; Josep Cano el 1983, taller "El Ingenio" els anys 1986 i 1996, i Joan

Miró i Oró l'any 2002. Arran de la darrera restauració, efectuada el 2013 per Joan Miró, ha recuperat una imatge molt semblant a la original de l'any 1952, amb les gases àrabs i el plomall al turbant.

REFERÈNCIES

1. Curcó i Pueyo, Jordi, "Els Gegants, Capgrossos i Lo Marraco de Lleida". Col·lecció La Banqueta. Lleida 1987.
2. Curcó i Pueyo, Jordi. Lo Marraco i els gegants de Lleida i comarques. Ed. Ribera i Rius. Lleida 1996. ISBN 84-89426-11-2.
3. Miralles Figueres, Eloi. Arxiu Fotogràfic Ferragut.
4. Bejarano Veiga, Juan Carlos. Lambert Escaler i Olot. Entre la tradició i el Modernisme (2011). Pàg. 15
5. Ibáñez, Marta. "Gegants de Sabadell. 150 anys d'història". Ed. El Mèdol 1996, ISBN 84-88882-55-6.
6. Queralta Tomás, M. Carme, *Els gegants d'Amposta. 50 anys d'història i de tradició popular*, 1999 El Mèdol, p 158. ISBN 84-89936-76-5.

Per una Lleida

neta

ilnet

TELÈFON ATENCIÓ AL CIUTADÀ 900 10 20 42

Agustín Amorós - 629683988

Almoravides
VILLENNA

El Bazar de las Fiestas, SL

Trajes de Capitanías
Escuadra del Bando Moro y Cristiano, Piratas
Cabalgatas de Reyes Magos

Exposición:
Avenida de Alicante, 14
Telf. 965 814 884
VILLENNA (Alicante)

Una forma de vestir la fiesta

Confección
Venta
Alquiler

www.almoravides.org
almoravides4@hotmail.com

Agustín Amorós - 629683988

LA ORDEN DEL EMPLÉ
VILLENNA

Juan José Amorós
Telf - 646678199

Nueva Concepción y Realización de Trajes de Cristianos y Piratas

bar bodega
BLASI
des de 1933
— Lleida —

Carrer Sant Martí num2 25004 Lleida 973 22 88 17

L'EXPANSIÓ CRISTIANA PEL MEDITERRANI I EL NORD D'ÀFRICA

Jaume Bada

Comparsa dels Anglesola

L'activitat marítima musulmana pel Mediterrani tenia una doble vessant. En els primers temps era l'obtenció de botí i de captius, com per exemple l'expedició els anys 707 i 708 de Abd Allah ibn Musa ibn Nusayr a Sicília,

Sardenya, Mallorca i Menorca des d'Ifríquiya, o la del 848-849 d'Abdal Rahman a l'arxipèlag balear.

En aquest tram de ràtzies sarraïnes, normandes i fins i tot franques, cal destacar la derrota infligida a una esquadra andalusina pel comte Ermengol d'Empúries (presumpte delegat de Carlemany en la política mediterrània) el 813 en aigües mallorquines, en la qual capturà vuit vaixells i alliberà més de cinc-cents captius.

Per altra part, els àrabs cercaven l'expansió de llurs territoris i es

defensaven dels atacs dels normands pel Mediterrani, els quals si bé actuaven fonamentalment per les costes peninsulars i balears, també arribaven a les costes del nord d'Àfrica. La primera acció marítima musulmana amb finalitats d'expansió va ser la dirigida per Isam al Hawlani el 902-903 que va comportar l'annexió de les Balears a l'emirat de Còrdova.

La flota del califat de Còrdova, a més de servir per frenar l'avanç fatimita pel Mediterrani, va servir també per fer incursions corsàries contra els comtats catalans. Els principals ports andalusins de l'època, a més del de Petxina a la costa d'Almeria, eren els de Tortosa, Dènia, ciutat de Mallorca i Fraximetum (no identificat però segons cròniques àrabs, era el més pròxim al territori franc). Des d'aquests ports peninsulars, les naus sarraïnes partien cap a les costes catalanes, fent en alguns casos escala a les Balears, les quals des de la conquesta islàmica jugaven un molt important paper com a base naval.

Una de les més notables d'aquestes operacions pirates sarraïnes va ser la dirigida per l'almirall Ibn Hamama l'any 935, la qual sembla que després d'atacar diverses poblacions entre Niça i Marsella, va saquejar el Maresme i la ciutat de Barcelona, no podent anar més endavant gràcies a la ràpida

intervenció de Sunyer (fill de Gifré II) al Llobregat, que va impedir l'ofensiva dels sarraïns.

També va ser molt positiva la col·laboració de la marina musulmana balear en el setge que infringí Almansor a la ciutat de Barcelona el 895, en la que es van saquejar els monestirs de Sant Pere de les Puelles (amb la deportació de les monges a Mallorca), de Sant Cugat del Vallès i diversos nuclis de la rodalia.

Amb el desmembrament del califat de Còrdova a començament del segle XI,

la taifa de Dènia assolí un gran poder marítim. El seu cap i fundador Mughahid ibn Yusuf ibn Ali, va aconseguir de crear una important esquadra que es va dedicar a una gran activitat corsària i va atacar durament les costes italianes, fracassant però en l'intent de conquerir l'illa de Sardenya, que només va poder retenir un any (1016). Aquests

atacs es feien amb tanta crueltat, que va quedar reflectida en les cròniques italianes sota la llegenda del “Mugettus rex” i va fer que es mantingues en estat d’alerta les poblacions cristianes fins molts anys després de la mort de Mugahid.

Si fins a mitjans del segle XI els pirates sarraïns havien dominat el Mediterrani, el mon medieval cristià, pisans i catalans sobretot, s’esforçà per assolir el domini del mar per poder desenvolupar el seu naixent comerç marítim sense cap entrebanc. La primera gran ofensiva cristiana contra les Balears es va iniciar amb el conveni celebrat l’any 1113 a Sant Feliu de Guíxols entre Ramon Berenguer III de Barcelona i els cònsols de la república de Pisa. D’aquest pacte va resultar la convocatòria d’una croada al regne musulmà balear, en la qual també van col·laborar milícies provençals i llenguadocians. Val a dir, però, que la crida pretesament religiosa contra els infidels i d’alliberament de captius, tenia com a mòbil fonamental l’econòmic.

Segons es va acordar, la república de Pisa, molt rica però amb pocs recursos

humans, va posar les seves forces sota el comandament del comte català, a canvi de la protecció envers els súbdits pisans i la reducció dels impostos que aquets pagaven.

El juliol o agost de 1114 la flota llevà ancores a Salou per anar directament a Eivissa, des d’on el 22 d’agost es dirigí a la badia de la ciutat de Mallorca. Aquest episodi queda reflectit fidelment en el poema pisà conegut com “Liber Maiolichinus de gesti pisanorum illustribus”, redactat per un testimoni presencial que explicà també els diferents tipus de naus que hi van intervenir (gatti, drumanae, garabi, celeregaleae, barcae, currubii, lintres i faginae). El desembarcament de l’estol pisano-català a Porto Pi i el bloqueig de l’esquadra àrab a Cala Arenal, va fer que les autoritats musulmanes demanessin ajut a les forces almoràvits establertes a la península. L’ajut va arribar amb unes tres-centes naus que arribaren massa tard. La ciutat d’Eivissa després de la destrucció de la seva tercera muralla havia estat destruïda, i Madina Mayurqa (ciutat de Mallorca) després d’estar assetjada vuit mesos, la seva ruïna ja era un fet.

Poc va durar l’èxit dels cristians, doncs malgrat les destruccions esmentades, l’any següent (1116) els almoràvits prenen de nou possessió de Mallorca i refeien la capital una mica més allunyada de la costa. L’estol cristià considerà que després de destruir el principal focus corsari i l’obtenció del corresponent botí, va abandonar l’empresa, considerant possiblement el perill que suposaven les contínues ràtzies dels almoràvits que arribaven al territori català, fins i tot per amenaçar la ciutat de Barcelona, encara que el 1115 un destacament comandat per

MARGARIDA
ALDABÓ

Cavallers, 2 - Lleida

Muhammad ibn Isa va esser derrotat per un sometent popular al congost de Martorell quan intentava travessar el Llobregat.

Durant la dominació dels almoràvits, la marina catalana va participar en dues empreses de gran repercussió, la intervenció el 1147 de l'estol de Ramon Berenguer IV de Barcelona, juntament amb naus genoveses en la presa d'Almeria, sent el gran beneficiat el regne de Castella, encara que només momentàniament, per què Almeria fou de nou musulmana el 1157. La segona gran empresa naval catalana va ser la incorporació definitiva de Tortosa al domini català. L'expedició va partir de Barcelona el 29 de juny de 1148 amb dos-cents seixanta vaixells catalans, amb un més que considerable nombre de vaixells genovesos, que al cap de dos dies van arribar al delta de l'Ebre, avançant tot seguit vers la ciutat que es lliurà el 30 de desembre.

Durant el segle XII, la pau a les Illes Balears fou relativa, com ho notifiquen els tractats comercials i de no agressió entre les autoritats mallorquines i les repúbliques de Gènova i de Pisa els anys 1148, 1183 i 1184. Aquests tractats foren referendats el 1188, en trencar-se la possibilitat d'aprovisionament dels illencs a causa de l'ensulsiada dels almoràvits a la

península, i no tenint més remei que dependre del comerç cristià, permetent fins i tot l'establiment de comerciants cristians al regne balear. Tot plegat no va ser obstacle per que els sarraïns illencs portessin a terme nombroses ràtzies contra les costes catalanes, sobre tot en territori gironí, en que sobre surt l'atac a la col·legiata de Santa Maria d'Ullà, el 1178 o 1179 al baix Empordà.

Pel que fa a la política estrictament musulmana, aviat el Mediterrani va ser escenari d'importants accions

Amb el domini almohade, el perill de pirateria illenca va tornar a amenaçar l'activitat comercial de la corona catalano-aragonesa, dirigida aleshores cap l'orient mediterrani. Segons cròniques musulmanes, les hostilitats que posaren fi al període islàmic mallorquí, es va iniciar amb un combat prop d'Eivissa entre unes naus tortosines i galeres mallorquines i que van donar lloc a una sèrie de combats navals amb naus de Tortosa amb l'ajut de naus genoveses i barcelonines, fins arribar el moment en que Jaume I va

bèl·liques, que van donar lloc al canvi polític a favor de la causa almohade en detriment dels almoràvits que ocupaven les Balears. Eivissa fou ocupada el 1188 per Abu Abbas al Sigili en nom dels almohades. El 1202 un estol almohade procedent de Ceuta va conquerir Menorca i l'any següent van salpar d'Alger tres-centes naus almohades amb que van enderrocar definitivament el poder dels Banu Ganiya a Mallorca.

organitzar l'expedició que va salpar de Salou el 5 de setembre de 1229, conquerint definitivament les Balears per als regnes cristians.

Fons documental:
Història de Catalunya de Josep Lladonosa

Passió pel Te
des de 1990

TEA SHOP
47 EAST WEST COMPANY

C/ Major 29
973 241 891
Lleida

**SABATER
ARTESÀ**

C/ Igualada 7, local 1
25007 Lleida
Tel. 973 24 08 46

DUPLICAT DE TOT TIPUS DE CLAUS

sonaktrona

lloguer i venda de
equips de so,
llum i audiovisuals

Tel. 639 228 209
info@sonaktrona.com
www.sonaktrona.com

màgialleida
espectacles per celebracions
màgia per a totes les edats

651 880 488
647 588 551
info@magialleida.com

**La flor de
VIMBODI**

Museu-Botiga
C/ Berguedà, 2
Tel. 973.231.881

www.laflordevimbodi.com

CLÍNICA ROSELL
Odontologia

Oferim totes les especialitats
odontològiques per a infants i adults

Financem el teu tractament sense interessos
(consulta'ns les condicions)

Corregidor Escofet, 6B. A la rotonda del rellotge de sol, davant l'Escola Oficial d'Idiomes

973 22 24 24
Dr. Rubén Rosell i Urchulategui

**Nous Temps
PERRUQUERS**

Saló amb tractaments,
coloració i cosmètica
orgànica

Riu Ebre, 17 ☎ 973 210 976 Capponet - Lleida

LO REI JAUME AL TURÓ

Jaume I va arribar a Lleida l'any 1214, possiblement a l'estiu, després d'un llarg viatge cavalcant o en carros, però al ritme dels cavallers encara que tenia només 6 anys. Orfe de pare i mare, el nen Jaume es trobava com a hostatge i penyora a la vil·la de Carcassona, sota la tutela de Simó de Montfort, aquell cavaller francès que guanyà la batalla de Muret, que va cremar Béziers i va assetjar Tolosa, que —en fi— era el cap dels croats contra els albigesos, ara anomenats càtars.

Per aquells equilibris de la política medieval, però especialment perquè la seva mare Maria de Montpeller va procurar per al futur i va cuidar-ne els detalls fins a la seva mort, el Sant Pare de Roma va concedir que el nen

Comte de Barcelona.... conegut com Pere el Catòlic encara que va morir per protegir els interessos i els súbdits transpirinencs molts d'ells càtars.

Simó de Montfort doncs lliurà el nen al representant de Roma a Narbona i després va començar aquest llarg camí de tota una comitiva cap a casa. Jaume anava sota la protecció directa d'un cavaller molt especial, Guillem de Montrodon, un alt personatge entre els templers que, havent estat comanador de Gardeny, ara era el superior de l'Orde a la Corona d'Aragó i tenia la seva casa principal a Montsó. El cavaller templar, de nissaga osonenca i d'una ja consolidada trajectòria, seria un dels principals garants de la vida i del regnat del rei Jaume durant els primers temps.

del rei, amb altres nobles d'un cercle que exercia una mena de regència .

Imagineu doncs aquell nen, que havia viscut tan poc temps amb els seus pares, ara conduït pels nobles cap a la seva terra, un país que ell encara no coneixia. I baixant d'Occitània, si no es perden els bons camins, s'arriba a Lleida, la gran ciutat que capitaleja la plana i l'interior de Catalunya.

Va ser per tant en aquesta ciutat on la comitiva va decidir parar-se i reunir-se amb la representació dels cavallers i nobles catalans i aragonesos, els representants de l'església, bisbes i abats, i els comissionats que representaven les ciutats més importants. Per a molts historiadors aquesta trobada de l'any 1214 es podria considerar una reunió de Corts, unes Corts de la Corona d'Aragó.

En aquest acte que amb quasi absoluta certes tingué lloc al castell del rei que a vegades anomenem la Suda, es va reconèixer al nen com a hereu i legítim Rei amb el nom de Jaume, el primer. Li van retre homenatge i jurament de lleialtat tots els allí reunits i és cert que en van faltar alguns, potser aquells que no volien jurar fidelitat a un hereu tan jove, o els parents que volien ocupar el seu tron. Però de ben segur que va ser un acte solemne i molt important que marcà la memòria del jove Rei.

I quan diem que, amb quasi absoluta certesa la reunió jurídica i política de 1214 es va fer al Castell, és perquè anys més tard, el rei va manar escriure les seves gestes en una Crònica, el llibre dels Fets, on es recull l'esment i el record que li quedava d'aquest acte.

presoner fos lliurat al llegat papal i acompanyat al seu territori, com a hereu legítim al tron de son pare, Rei d'Aragó,

Li protegia la vida, va ser el seu tutor i també va protegir la integritat i la pau dels territoris en els anys de la infantesa

Parla dels dos personatges que l'acompanyaven i que un d'ells el va tenir a la falda i tot. Es tractava de n'Aspàreg de la Barca, aleshores bisbe de Pamplona, parent de la seva mare Maria de Montpeller, que després seria arquebisbe de Tarragona i conseller reial. L'altre personatge era el comanador templar, Guillem de Montrodon. Al llibre el rei recorda aquella sala del seu castell de Lleida que en aquell temps tenia el sostre de fusta (*laors era de fust*), donant a entendre que quan ell era ja gran, s'havia construït la volta de pedra, segurament una mica apuntada tal com són les de la Seu Vella que ja s'estava començant a construir en aquells temps. I l'espai era, quasi segur, la mateixa sala que ara ens queda, la única de fet que ha subsistit de l'antic palau, tot i estar força trinxada i que aviat farà un segle que havia perdut la seva noble coberta de pedra. En aquella època al costat de la sala hi havia les cuines i no costa imaginar-se el nen Rei esperant un berenar després d'aquells juraments i discursos.

No sabem si va ser per l'impacte d'aquesta primera i important visita a Lleida o pel destacat paper geopolític i

econòmic de la ciutat, Jaume I tornaria moltes vegades i viuria llargues temporades a la ciutat en el seu llarg i atafegat regnat, que acabaria el 1276, tot just dos anys abans que es fes la consagració solemne de la catedral, ara Seu Vella, que havia començat en temps del seu pare Pere el Catòlic, que és el qui surt a la làpida commemorativa de l'inici de les obres.

Mentrestant se'n va fer molta de feina, a la Seu, al Castell, a la ciutat, que va créixer moltíssim, i arreu del país atès que Jaume, gairebé perduts els territoris transpirinencs, i amb l'esperit de la seva educació templera, va decidir conquerir Mallorca i després València. La ciutat de Lleida l'ajudaria en les conquestes amb diners, armes i altres recursos, però especialment amb persones que sota la bandera de la ciutat es convertirien en un temut braç armat de Jaume I.

D'altra banda, en aquest castell que ell tenia al Turó també es devien succeir molts fets importants per la preparació de les conquestes, però també per a l'administració dels territoris. Lleida va trobar en Jaume I un Rei generós i decidit a favor del conjunt de ciutadans i la seva economia. Ho demostren un bon gruu de privilegis que ell va atorgar

i altres decisions de gran influència política.

Entre els privilegis, la creació de la Fira de Sant Miquel, taxes i proteccions sobre determinats productes, la gestió i control de l'aigua, l'escorxador... i entre aquests, el privilegi de Paeria, atorgat el 1264, el d'un govern municipal a càrrec de les classes urbanes representades pels homes de Pau que governen en nom del Rei. Aquests paers administraven justícia i recursos sense que la ciutat hagués de sotmetre's al control i les càrregues dels senyors feudals.

De fet, va ser el primer entre aquests senyors, el propi Rei qui va deslliurar Lleida del darrer compromís feudal amb el Comtat d'Urgell ajudant la comtessa vídua Aurembiaix, -hi ha qui diu que consolant-la prou bé- a recuperar el títol i el poder comtal que pretenien els Cabrera.

Tan bona relació, visita i privilegi feren dir a un trobador que Jaume és "lo Rei que Lleida té" i de fet, entre tots els reis que hem tingut -comptant-ne alguns de moros i fins als Borbons actuals- el monarca que més ens plau com a mite és Jaume I, sigui dit sense menystenir

altres grans protectors de Lleida com els Peres o Jaume II el Just.

És amb aquesta perspectiva històrica que ara ens atrevim a reviure i explicar el gran llegat de Jaume I des del Turó. Des de la catedral i el castell que ell va veure construir i convertir-se en espais

sempre agraïda amabilitat que ens demostren els valencians. Des de Borriana i Castelló de la Plana, que té una carta de poblament signada pel Rei Jaume a Lleida, fins als alacantins que ens han endolcit tradicionalment les postres i alguns gelats.

I després, la llegenda dels pobladors, tant les parelles com les moltes donzelles que van baixar pels camins de l'aigua i sud avall fins a esdevenir els nous valencians, gent d'horta rica i cuidada, soferts i treballadors, però que se saben divertir i gaudir dels plaers de la natura. Si és cert que alguns d'ells estan retratats als capitells d'aquella porta bessona del Portal major de la Seu Vella que es va construir a la seu de València, haurem d'anar a mirar si fan cara de fermes hortolans o somriuen com els nostres carrinclons.

Mentrestant, però, la Festa de Moros i Cristians ha descobert també els nombrosos lligams i les moltes afinitats, i l'amable hospitalitat dels valencians. Altre cop al Turó, al bell mig de Lleida i de la seva memòria, ens retrobem amb la generositat d'uns i altres per fer una festa lluïda i entranyable, sorollosa i musical, carregada de sentiments i suors que es comparteixen.

Jaume I, que a més d'alt i guapo, valent i conqueridor havia de ser molt intel·ligent, estaria content de veure ara els seus súbdits de l'estimada Lleida i la desitjada València fent una baralla festeria i agraïda.

Per això, en les efemèrides de 1214, de 1264 i en tantes altres, la memòria i també la voluntat de compartir el futur ens fa dir: Visca lo senyor Rei, lo Rei en Jaume, el primer, lo rei que Lleida té i que València també.

Per Josep Tort i Bardolet
Director del Consorci del Turó de la Seu Vella

bells, vius i carregats d'empenta. I amb aquest ànim, les comparses de Moros i Cristians de la recuperada festa de Lleida hi tenen molt a dir.

El més reconegut precedent de la relació fraternal entre Lleida i els territoris del País Valencià és la conquesta de Jaume I. Hi ha força mite, però també molt de veritat en aquesta

Sembla ben establert pels historiadors que va ser la bandera de Lleida qui finalment va trencar al muralla de la ciutat de València. "Lleida ha fet forat, Lleida ha foradat" expliquen alguns cronistes que es va dir. I malgrat ser el braç de les hosts reials, la recompensa per als de Lleida devia ser notable.

Porta'ns la teva idea i la farem realitat

**Tallers propis
en rellotgeria i joieria
Encastats i gravats a mà**

C/ Pi i Margall, 12
Tel. 973 22 27 43 LLEIDA
C/ Sant Antoni, 16
Tel. 973 27 17 73 LLEIDA

973 246 539

**POLLASTRES A L'AST
CONILLS
ESPATLLES DE CORDER
CANELONS CASOLANS**

Passeig de Ronda - Mercat Ronda Fleming - 25003 Lleida - 973 246 539

LO CARAGOL
Magnolies

Pl. Jardí de les Magnòlies, 3 baixos - 25005 Lleida
www.locaragolmagnolies.cat · locaragolmagnolies@gmail.com
Tel. reserves: 973 22 99 89

LO CARAGOL

C/ Sant Hilari, 38 baixos
(al costat Comisaria Mossos d'Esquadra) - 25008 Lleida
www.locaragol.cat · locaragolrestaurant@gmail.com
Tel. reserves: 973 22 54 04

Persi
Ràpid

- Venda, muntatge i reparació de persianes.
- Motorització de tot tipus.
- Mosquiteres enrotllables, fixes i corredisses.
- Tancaments d'alumini.
- Llibret fix i mòbil.
- Portes plegables i de PVC.
- Tot tipus de cortines d'interior.
- Mampares de bany i falsos sostres.

Avinguda de Balafía 10 - 25005 Lleida - Tel 973 268 989 - Fax 973 282 384

www.persirapid.es - persirapid@diguim.net

Reflexions sobre la figura de cap d'esquadra

Azorín i Prats dedicaren una curta, però clara comunicació per el I congrés celebrat a Villena, l'any 1974, sobre el cap d'esquadra. Hui, la majoria de les seues apreciacions segueixen vigents i, sobre tot, les seues conclusions. Ells van recomanar, per aconseguir que la festa s'assegures l'existència dels «cabos» que fessin el paper amb dignitat, dos punts que transcriu casi literalment:

- Promocionar desfilades infantils, sols per menors, amb la fi de forjar, provar i mantenir a tots aquells que demostrin aptituds, qualitats i bones maneres.
- Mitjançant proves a nivell de societats o juntes centrals, on els aspirants demostrin trobar-se dintre de les normes generals establertes prèviament, segons les característiques de «bando» o comparsa.

Les poblacions festeres (en la majoria dels casos) defineixen les seves formes i tradicions, perquè els dona un segell d'identitat. De l'igual manera, entenc,

que s'han de defensar les particularitats i formes dels caps d'esquadra. Per citar alguns exemples: Cocentaina i Alcoy tenen un estil sobri, els ables no s'alçen ni es desplaçen en demesia, els cap no ballen. Ontinyent, en canvi, eleva mes el moviment de les espases, alfanges, etc..., hi ha bons caps. A Villena, els caps marxen molt ràpid, adopten postures «toreres», tallen, aguanten i...arranquen. Son estils, escoles diferents, però tots ells enriqueixen la personalitat d'aquest personatge.

Hi ha moltes «formes rares» que es s'han de desterrar de davant les esquadres:

- Desterrar a aquells caps que salten, ballen i exagereu.
- Desterrar als que actuen junt a una dona, perquè cada vegada mes s'assemblen a ella i s'amaneren.
- Desterrar aquells caps que s'agenollen com si demanessin perdo, no se sap a qui ni a que.
- Desterrar aquells caps femenins, que mouen els seus malucs de forma molt poc elegant, fent oscil·lar tot el cos a l'estil d'alguna dansa, que no es precisament de desfilada al carrer.
- Desterrar aquells caps que sols pensen en el seu lluïment personal i s'obliden, durant tot el desfilada que porten l'esquadra al darrera.

De totes maneres, hi ha una serie de condicions que deu reunir un bon cap d'esquadra, perquè ells defineixen la figura i la puresa que necessàriament deu mantenir aquest personatge. Un bon cap d'esquadra es:

- El que actua amb sentit del compàs musical, coneix la composició que interpreta la banda de música i marxa en conseqüència.
- El que casi no mou els malucs, no balla, no adopta

postures rares, exagerades, si la naturalitat i personalitat que li son pròpies.

- El que amb els seus braços i mans fa de les evolucions un acompanyament real, majestuós i expressiu.
- El que amb la seva simpatia i somriure, sempre en els llavis, sap atreure's el benvingut espectador.
- El que sap arrencar i aguantar l'esquadra quant les notes musicals ho exigeixin.
- El que barreja l'art i l'arrogància amb l'espontaneïtat i la senzillesa.
- El que aconsegueix que les variacions de la seva esquadra siguin lo mes precises possibles, ja que amb això, s'aconsegueix un conjunt armònic-estètic adequat.
- El que te capacitat de transmetre als seus companys

d'esquadra al seu temperament alegre i desenfadat.

- El que sap dosificar amb les seves forces per mantenir a un mateix nivell al llarg de tot el desfilada.
- El que, a traves dels anys, es capaç de «crear escola» perquè d'ella en sortin els caps que de la festa necessita per la seva màxima dignificació i per el seu esplendor.

Com a conclusions apunto les següents:

PRIMERA- Mantenir la vigència de les conclusions d'Azorín i Prats del I congres de Moros i Cristians de Villena.

SEGONA-Aconsellar als que assumeixen la responsabilitat de caps d'esquadra, que cada dia mes es fixen en els que exerceixen be aquest comès (això es nota d'immediat) per perfeccionar les seves formes.

TERCERA- Que les entitats festeres, publiquin en els seus programes-

revistes, bolletins, etc..., comentaris, articles i fotografies sobre aquest personatge, per que això ajudi a una reflexió mes intensa.

QUARTA- Que ningú oblidi- sobre tot en la nostre àrea levantina-que si els caps evolucionen be, les entrades i desfilades son molt mes agradables per el públic espectador i guanyen en

dignitat per la festa, que en definitiva es el que persegueix aquest Congres.

Vicent Micó i Micó

Ontinyent

Document Fester - Arxiu

Tens un vehicle antic o clàssic?
Gaudiràs d'avantatges, sortides temàtiques,
gastronomia i cultura sobre rodes

C/ Eduardo Velasco, 1
25001 - Lleida
973211500 / 649310733
club.cvhll@gmail.com

www.cvhll.org

Drs. Melgosa

Totes les especialitats
odontològiques

Àcid hialurònic:
rejuveniment facial i
augment de llavis

Alcalde Porqueres 34 Entl. 1a A
Tel. 973 246 137
25008 Lleida

Raval de Lleida 14
Tel. 973 142 023
25400 Les Borges Blanques

TRACTAMENTS ESTÈTICS D'AVANTGUARDA

Depilació làser diode Lightsheer
Cavitació selectiva controlada
Radiofreqüència
Fototeràpia facial
Ultrasons
Analitzador composició corporal
Mesoteràpia homeopàtica personalitzada
amb punts d'acupuntura
Teràpia inducció al col·lagen

MEDICINA ESTÈTICA

Tractaments en col·laboració amb
metge especialista

DEPARTAMENT ESTÈTIC

Teràpies manuals by Sepai: facials i corporals
Estudi de la pell i tractament personalitzat
DLM drenatge limfàtic manual
Beauty Coach
Cursos de formació estètica
Make up / Auto make up
Micropigmentació

DEPARTAMENT DE NUTRICIÓ

Dietoteràpia en totes les malalties
Sobrepès i obesitat
Test d'intolerància alimentària
Nutricosmètica
Educació, formació i coaching nutricional
Test de nutrigenòmica

ALTRES SERVEIS

Fisioteràpia
Assessoria d'imatge
Teràpies naturals
PNL programació neurolingüística
Estètica dental, en col·laboració amb Dr. Lluís G. Saldaña
Xerrades informatives

TRACTAMENTS SOTA PERSONAL SANITARI AMB ÀMPLIA EXPERIÈNCIA

PRIMERA VISITA GRATUÏTA. PRESSUPOST SENSE COMPROMÍS

unimedic
ESTÈTICA D'AVANTGUARDA

av. ROVIRA ROURE, 24 ent.B
/ 25006 LLEIDA /
T.973 230 634
www.UNIMEDIC.cat

Moros i Cristians a Lleida: historicisme i festa

Els dos bàndols en lliça de la Festa de Moros i Cristians estan acabdillats pels capitans. A Lleida, és el capità cristià, o comte, qui dirigeix les hosts cristianes, mentre que el líder moro és el caid. No debades, la de Lleida, tot i la justificació històrica que la singularitza (el ball de Moros i Cristians representat, en 1150, quan les noces de Ramon Berenguer IV i Peronella), és una Festa moderna, nascuda a la darrereria del segle XX i, doncs, beu del fervor historicista que va caracteritzar aquesta mena de celebracions, sobretot, des dels anys cinquanta de la centúria passada ençà. Recordem-ho: els alcoians van descobrir el seu cabdill moro històric, al-Azraq, i amb ell va arribar la sensibilitat per recordar els llunyans temps medievals, que es va

estendre per moltes altres localitats festeres, fins al punt que es van abandonar les velles estètiques decimonòniques; llevat, però, dels casos en que han perdurat per un zel carpetovetònic desmesurat (per exemple Bocairent), o, altrament, tot derivant en l'eclosió de l'anacronisme fester, carnalesc, a tort i a dret (comparses d'estudiants, de negres de tot pelatge, de contrabandistes a la moda de la Sierra Morena més castissa, etc.). Nogensmenys, no és el cas de Lleida, que ha sabut adaptar-se a un temps històric, l'edat mitjana, sense dependències tradicionalistes ni estridències anacròniques.

A Lleida, el bàndol cristià, el componen Pallaresos, Urgellencs i els Anglesola. Si em permeteu un suggeriment, trobo a faltar «els Barcelonins» (el comtat de Barcelona vertebrador del Principat naixent), que, no debades, eren els que aglutinaven a barcelonins —diguem-ne— estrictes i a gironins, osonencs, emporitans, cerdans i besaluencs (aquests englobaven els ceretans); ah!, i també als de la nova Catalunya que sorgia des de Tarragona a Tortosa. Els pallaresos, efectivament, són importants en la conquesta de Lleida (els jussans, no els sobirans), però com

a vassalls dels barcelonins: el comte Ramon Mir de Pallars Jussà formava part de l'exèrcit del comte barceloní Ramon Berenguer IV, apostat al turó de Gardeny, que assetjava Lleida en abril de 1149. Un cop conquerida Tortosa als andalusins, el 30 de desembre de 1148, Ramon Berenguer IV (comte de Barcelona i príncep d'Aragó) es va dirigir contra Lleida; i allà el trobem, acampat a Gardeny, al capdavant d'un exèrcit que incloïa les hosts dels magnats Guillem Ramon de Montcada (el Gran Senescal), l'arquebisbe tarragoní Bernat Tort, el citat comte Arnau Mir de Pallars Jussà, Bernat Bertran de Bell-lloc, Ramon de Puig-alt i Guillem de Castellvell. No eren els barcelonins i vassalls els únics que assetjaven Lleida. Ramon Berenguer IV de Barcelona havia pactat amb el comte Ermengol VI d'Urgell la conquesta de la capital del Segrià. Això s'esdevingué el 25 de maig de 1148, abans que el comte barceloní, auxiliat per una flota genovesa, partís a conquerir Tortosa. L'urgellenc, a més a més, havia pactat el seu vassallatge al barceloní per Lleida i un any més tard el trobem davant la ciutat andalusina de la vora del Segre comandant un exèrcit on s'integraven les hosts dels barons Berenguer d'Anglesola (que —vegeu!— té comparsa dedicada a la Festa de Lleida), Ponç de Ribelles, Oliver de Tèrmens, Ramon de Peralta, Berenguer d'Espès, Gombau de Besora, Pere Albert de Mediona, Guillem d'Alentorn, Ponç d'Oluja, Guillem de Pinell, Galceran II de Pinós i Ramon de Caldes. Bé, paga la pena

que retinguem els noms, de «barcelonins» i d'«urgellencs». Altrament, en la conquesta de Lleida caldria també fer esment als aragonesos (Ramon Berenguer IV era el seu príncep), també presents; ara bé, no amb la magnitud que pretén Jerónimo Zurita als *Anales de la Corona de Aragón*.

Vet ací, doncs, els protagonistes d'un esdeveniment transcendental, potser el més important, en la història de Lleida: la conquesta de la ciutat pels catalans (barcelonins i urgellencs) el 24 d'octubre de 1149. I ara, de segur, el lector es preguntarà: i què sabem més d'aquell fet, moment culminant de les lluites que, des del segle VIII, mantenien moros contra cristians a l'anomenada Frontera Superior d'Alandalús? Els Moros i Cristians, la Festa, ens retrotrau a aquells temps en què les dues grans religions monoteistes, cristianisme i islam, dirimien llur preponderància a la península Ibèrica; si més no, així és com la concebem en l'actualitat en quasi tota la geografia festera, perquè la Festa, amb desfilades, parlaments i batalla, té el seu origen en les comèdies castellanes de moros i cristians inspirades en els romanços fronterers que tractaven de la guerra de Granada, la que va significar la conquesta cristiana de la capital dels soldans nassarites en 1492. I és que primer va ser la comèdia, allò que després esdevindrà «ambaixada», i l'escenificació resultant la convertí en Festa

Paga la pena que parem atenció en això i en els primers herois, de naturalesa literària, convertits en els primers capitans: el mestre de Calatrava, Manuel Ponce de León i,

sobretot, Garcilaso de la Vega, que és el personatge protagonista de la comèdia del dramaturg Lope de Vega *El cerco de Santa Fe e ilustre hazaña de Garcilaso de la Vega*, composta entre 1596 i 1598 i hereva d'una comèdia anterior del mateix Lope titulada *Los hechos de Garcilaso y moro Tarfe*, escrita en l'adolescència de l'autor, entre 1579 i 1583. Garcilaso de la Vega és l'heroi d'un romanç arreplegat al capítol 17 de la primera part de la novel·la *Historia de los bandos Zegríes y Abencerrajes, caballeros moros de Granada, de las civiles guerras que hubo en ella y batallas particulares que hubo en la Vega entre moros y cristianos hasta que el rey don Fernando quinto la ganó* o, amb el títol abreujat, *Historia de las guerras civiles de Granada* (Saragossa, 1595), de Ginés Pérez de Hita. Contra Garcilaso lluita el moro Tarfe (el primer —diguem-ne— capità moro fester), un campió musulm que es presenta al campament cristià i repta els cavallers de la creu. El moro porta, penjat a la cua del cavall, el pergami amb la llegenda «Ave Maria» que el cavaller Fernando del Pulgar, un altre heroi llegendari de la guerra de Granada, havia clavat a la porta de la gran mesquita de la ciutat de l'Alhambra. El jove Garcilaso, com el David bíblic contra el gegant Goliat, és qui accepta la batalla campal, tot i l'oposició del rei Ferran (el rei de sobrenom «Catòlic»). Garcilaso és menystingut per Tarfe, però és el xicot cristià qui acaba vencent el cavaller sarraí. La batalla campal està adornada amb el diàleg dels dos contendents, encara més elaborat en la comèdia d'autor anònim *El triunfo del Ave María*, que reproduïx la lluita dialèctica de moro contra cristià que reproduiran les

ambaixades festeres. Aquest *El triunfo del Ave Maria* és la baula que uneix les comèdies de moros i cristians amb les escenificacions festeres dialogades, les «ambaixades», que, des de 1700, tenim documentades: en concret, aquell any, la que va ser representada a Alacant amb motiu de l'erecció de l'església de Sant Nicolau en col·legiata (festes celebrades entre el 24 de juliol i el 2 d'agost).

Escenificacions festeres, les d'època moderna, que, val a dir-ho, tenien al cap una altra mena de contendent moro: el turc. Ah! i heus ací el perquè de l'aparició de l'ensenya de la mitja lluna en la Festa, que és una bandera turca i no la dels andalusins ibèrics, que feien servir una altra mena de penons i estendards. De la festa dels segles moderns, de turcs o barbarescos contra cristians, va sorgir una manera de concebre la Festa, ahistòrica, que va impregnar les festes divuitesques i decimonòniques. Al segle XX,

tanmateix, es van modificar aquests hàbits festers i la història, finalment, va entrar al joc fester, amb la commemoració d'esdeveniments que pretenien situar-se temporalment, en el context geogràfic valencià, en el segle XIII i la conquesta de Jaume I; en el XII, però, si albirem els fets des de la Catalunya estricta. I si Jaume I va ser el conqueridor del País Valencià fins a més enllà de la riba del riu Segura, el sobirà català que va arrabassar les terres de l'anomenada Catalunya Nova als sarraïns va ser Ramon Berenguer IV. Ell és, doncs, el gran capità cristià, històric, el governant que li va donar forma al Principat de Catalunya.

Lleida va constituir el moment culminant de la política expansionista de Ramon Berenguer IV. Una ciutat que aleshores havia pres el relleu de Saragossa, conquerida pels aragonesos en 1118, com a capital de la frontera més septentrional d'Alandalús. Malauradament, no ha arribat fins avui un relat de la conquesta de Lleida com sí que el tenim de Tortosa, mercè a la *Ystoria captionis Almarie et Turtuose* del genovès Caffaro. Ramon Berenguer IV, en ajut dels genovesos, va participar en la croada contra Almeria, presa a l'assalt el 27 d'octubre de 1147. El comte català, a canvi d'anar a combatre Almeria, va pactar amb la república lligur la conquesta de Mallorca o Tortosa i, finalment, va ser la segona l'escollida. Paral·lelament, el comte barceloní havia negociat amb el seu homòleg urgellenc la conquesta de Lleida. També va ser important la presència davant dels murs de Lleida dels templers catalans i aragonesos, comandats pel mestre provincial de l'orde, el català Pere de Rovira; i també la del vescomte Pere III de Bearn.

Jerónimo Zurita, a més a més, destaca la participació de «gente de guerra a sueldo los más pláticos y ejercitados en ella», els temibles almogàvers, que per primera vegada apareixen documentats.

Al maig de 1149 tenim al comte barceloní sobre el turó de Gardeny, però els combats s'allargaren durant tot l'estiu i, arribat setembre, la pressió militar resultava insofrible als defensors. Els atacants van mamprendre una tàctica similar a la feta servir a Tortosa, amb l'ús de maquinària militar: dos torres d'assalt, trabuquets i gates de setge. La *Crònica General* de Pere III el Cerimoniós diu que Lleida va ser «fortment combatuda»; i un altre text

historiogràfic, les *Històries e conquestes del Realme d'Aragó e Principat de Catalunya* de Pere Tomic, explica que el comte Ermengol VI d'Urgell va combatre la ciutat per la porta que donava al camí de Gardeny i va aconseguir entrar-hi. Superades les muralles, Lleida va ser barrejada, mentre que qui dels sarraïns va poder escapar va anar a refugiar-se entre els murs de la Suda, que es rendí el 24 d'octubre de 1149. Una data, doncs, a recordar. El mateix dia capitulà la veïna Fraga i poc després va caure en mans

de Ramon Berenguer IV el castell de Mequinensa. La regió més septentrional d'Alandalús havia sucumbit definitivament, encara que no del tot, per que Siurana (les Muntanyes de Prades) i el castell de Miravet encara restaren en mans sarraïnes fins a 1153.

Tenim els noms dels dos capitans cristians, Ramon Berenguer IV de Barcelona i Ermengol VI d'Urgell. I dels moros, qui era el seu capità? Hi havia un *qā'id* a Lleida, un cap militar que governava la plaça en nom de l'emir de *Xarq al-Andalus*, o sia, de Muhammad ibn Mardanīx, el «Rei Llop», cap d'un estat que, des del Segrià, estenia els seus dominis per València i Múrcia. Aquest era el gran capità que esperaven els assetjats tortosins abans de capitular i aquest va ser el líder andalusí que no va poder socórrer Lleida. Era d'origen fragatí i, de segur, si hagués pogut, hauria socorregut la seva pàtria nadiua. No va poder ser perquè els problemes interns, com la revolta d'Ibn Hilāl amb ajut català, li ho van impedir. No obstant això, Lleida va resistir fins que l'empeny de les armes cristianes va doblegar la dels defensors musulmans.

A grans trets, així van esdevenir els fets. Lleida, a partir d'aleshores, es va convertir en una ciutat cobejada per catalans i aragonesos, i a Lleida, convertida en una mena de capital del regne unit de Catalunya —encara no amb aqueix nom— i Aragó, va arribar la princesa Peronella, la filla del rei aragonès Ramir II (mort en 1147), per a casar-se amb el comte dels barcelonins. Ella havia passat tota la seva vida en poder d'Alfons VII de Castella i Lleó, que la pretenia per al seu primogènit, tot i que el pare d'ella

l'havia promesa al sobirà català. Finalment, el matrimoni, un cop arribada la núvia a l'edat núbil (catorze anys), es va celebrar; però, ull viu!, va estar a punt de no ser així, i fins i tot el comte barceloní va arribar a comprometre's amb una princesa navarresa. La Festa de Moros i Cristians de Lleida recorda, com a acte fester, aquest casori de tanta importància política cada setembre. Un enllaç que, per a ser més precisos, va tenir lloc o el 29 de setembre de 1150 o poc després. Per què dic això? Era

lleidatana. Abans d'acabar, si més amunt he fet esment a la nomenclatura de les comparses cristianes, bé està fer-ne també de les mores. Tinguem en comte que el Rei Llop era un membre de la important família dels Banū Mardaniḫ, no de los Banū Hūd, que havien tingut la seva oportunitat a Lleida en el segle XI, certament, però no en el XII. Una altra comparsa lleidatana ha adoptat el nom de Musa (en àrab مūsوم *Mūsà*), potser, en referència al famós Mūsà ibn Nusayr, el famós cabdill musulmà —el Moro

pronunciaven els àrabs andalusins, *el-leridiyīn*.

No es pot negar i fins i tot agrair l'esforç de la Festa de Moros i Cristians de Lleida d'acostar-se a la realitat històrica, en els noms de comparses i càrrecs festers. Una darrera precisió, si em permeteu, sobre l'ús dels mots راية (*rāya*) i علم (*'alam*) en correspondència als d'*abanderat* i *penó* cristians. Els mots *rāya* i *'alam* són quasi sinònims: *'alam* vol dir només bandera, però *rāya* designa a més a més la bandera islàmica de color negre, mentre que la blanca era i és anomenada اول (*liwā*). Altrament, hom podria ben bé utilitzar, com a designació del càrrec fester, el sintagma àrab سراقلا (*al-fāris*), que en català dóna al lloc al mot *alferes*, que era el portador de la bandera en els exèrcits medievals. És una possibilitat, tot i que en àrab, el que porta la bandera és designat *hāmīl ar-rāia* o *hāmīl al-'alam* (h amb so fricatiu faringi sord, com aproximadament la *j* dialectal andalusa).

La Festa de Moros i Cristians lleidatana ja és major d'edat i contribueix vivament, en cadascuna de les passes que dóna, a l'evolució de la concepció de la Festa arreu, que —penso de veritat— és un dels trets que la identifiquen. La història, val a dir-ho, és important i els festers lleidatans la fan servir i l'honoren. Endavant! Rebeu els meus millors desitjos perquè la Festa de 2015 torni a captivar Lleida amb la felicitat de les celebracions amanides amb el sabor de la història pàtria.

Josep-David Garrido i Valls

Autor de la biografia de Ramon Berenguer IV i estudis de la Festa de Moros i

el termini establert per Garcia VI de Pamplona —aleshores el país encara no es deia Navarra— i el comte barceloní perquè aquest es casés amb la infanta navarresa. De no ser així, a partir d'aqueixa data tots dos restaven alliberats dels compromisos contrets; i tots dos, val a dir-ho, compliren amb el termini.

I fins ací un petit recorregut per la història que alimenta la Festa

Musa— que conquerí la península Ibèrica, amb Tāriq ibn Ziyād, en el segle VIII. I, per últim, la comparsa Al-leridís sembla que vulgui referir-se al gentilici dels lleidatans andalusins. Lleida en àrab es deia i s'escrivia قدرولا, o sia, *Lārida* (pronunciat *Lérida*, com en castellà). Així, doncs, els lleidatans eren els *lāridiyīn*, o *al-lāridiyīn* (plural d'*al-lāridī*); o, millor dit, tal com

Parlaments de batalla

GUÀRDIA 1:

S'acosten uns dromedaris
que semblen dels reis d'orient,
aquells de les desfilades
que regalen caramels.

GUÀRDIA 2:

Són les tropes d'Almudifar
del llinatge al-leridí,
el caid amb més esposes
del reialme andalusí.

GUÀRDIA 1:

Avisem doncs la comtessa
de que els moros són aquí.

GUÀRDIA 2:

Capitana, capitana,
s'acosten els sarraïns!

*(Entra la comtessa amb el seu
seguici)*

ABANDERADA:

Que tothom estigui al cas
abillat per la batalla
amb les armes els soldats,
i el poble pla, amb la dalla.

*(Almudifar mentre tant arriba a
l'entrada fins que resten els dos
capitans cara a cara)*

ALMUDEFAR:

Llarga vida, noble dama,
plena de bona fortuna
i sota el sol o la lluna
llueixi la teva fama.

DOLÇA:

Malpenso, per si de cas,
de les paraules amenes.
Digues el que vols tractar
i deixa el cant de sirenes.

ALMUDEFAR:

No m'has sorprès pallaresa,
fama tens de molt sabuda,
només la teva bellesa
és igual de coneguda.

DOLÇA:

No m'agraden les dites llamineres,
prefereixo simplement la veritat.

ALMUDEFAR:

Usó paraules sinceres,
mai no he sabut enganyar.

DOLÇA:

No em faràs beure a galet,
trampista de mala cova.
Deixa de fer el numeret
o et deixaré sense roba
i et vestiré de blavet.

ALMUDEFAR:

Si així és com ho vols, senyora,
estarà dit de seguida:
hem vingut a fer-vos fora
de la medina Larida.

DOLÇA:

No m'has sorprès sarraí,
és just el que havia pensat,
però no ens mouràs d'aquí,
defensarem la ciutat.

ALMUDEFAR:

Ni que et posis ben tossuda
no t'ha de servir de res,
abans que siguis vençuda
pactem un tracte cortès.

DOLÇA:

Jo no em rendixo, m'hi nego.
Fins a la mort lluitaré.

ALMUDEFAR:

No sóc amic de la brega
m'estimo més no lluitar.
I si ho voteu a la grega
entre tots els habitants?

DOLÇA:

Parles dels grecs rescatats
per la troica i els mercats
i altres voltors del planeta?

ALMUDEFAR:

Aquests no són els que dic,
jo parlo dels grecs antics
d'abans dels temps del profeta.

DOLÇA:

Aquells minvats que es vestien
amb llençols de roba blanca
i jugaven amb els déus
com qui juga a la xarranca?

ALMUDEFAR:

D'uns homes de bon parer
que van discórrer un bon dia
que qui té la majoria
decideix què s'ha de fer.

DOLÇA:

Guaita tu el de les babutxes!
Aquí no es vota pas res,
tan grossa bajaneria
te la fiques per barret.

ALMUDEFAR:

Para compte, Dolça airada,
i mesura el teu cabreig,
la tropa tinc preparada
per a l'assalt i el saqueig.

DOLÇA:

Les amenaces sobraven
capitanet mentider,
si abans estava enfadada

ara encara ho estic més.

ALMUDEFAR:

Quin caràcter gastes, Dolça!
no et voldria per muller.

DOLÇA:

I a tu què t'importa, moro,
què faig o deixo de fer?
Jo a tu tampoc no et voldria
ni per home ni per res.

ALMUDEFAR:

Ets molt feréstega, altesa,
massa dura de tractar,
n'has d'aprendre la dolcesa
i la gràcia en el parlar.

DOLÇA:

La dona del Pallars no és papallona,
ni floreta per posar-la en un gerret,
la dona del Pallars és molta dona
i no l'amistançada d'un guerrer.

ALMUDEFAR:

Em deleixo per una de traçuda,
de la cuina molt curosa
i que s'està sempre a casa
ben vestida i amorosa.

DOLÇA:

Ja fas catúfols, caid,
això és mes vell que la pena,
les dones que veus aquí
no som pas d'aquesta mena.

ALMUDEFAR:

No les vull jo aquestes dones
jo ja tinc el meu harem
amb les noies més precioses
entre al-Àndalus i orient.

DOLÇA:

Ets bandarria de valent

mal marit de trenta esposes,
pobres dones llastimoses
esclaves del teu plaer.

ALMUDEFAR:

Senyora vas molt errada,
a totes les tracto bé.
No veuràs ni una de sola
que vulgui tenir res més.

DOLÇA:

Si totes estan contentes
guaita de prop els eunucs.
Un ninot per tanta nina?
No t'ho pots creure ni tu.

ALMUDEFAR:

No és moment de discutir
per un tema tan menut.
Tornem als nostres afers...
Ens ho juguem a la morra
en comptes de votar res?

DOLÇA:

I si te'n vas a la porra
amb la cara a l'inrevés?

ALMUDEFAR:

Pots mostrar-te més gentil
i explicar-me què t'ha ofès?

DOLÇA:

Doncs que no sé que és la morra
però el morro el tens complit
perquè no trobo polit
que em vinguis amb jocs "cochinos"

ALMUDEFAR:

Que no, senyora, la morra
no és cap propòsit innoble,
és això que a d'altres pobles
en diuen jugar a "los chinos".

DOLÇA:

Per res m'agrada jugar,
i a més, caid pecador,
no us prohibeix la religió
posar-vos en jocs d'atzar?

ALMUDEFAR:

Però si no és pas d'atzar,
és un joc intel·ligent,
guanya qui sap esbrinar
com calcula l'oponent.

DOLÇA:

Doncs calcula la carxofa
que et caurà d'aquí a un moment.

ALMUDEFAR:

Il·lustríssima comtessa,
això no em sembla cortès.

DOLÇA:

Em tens, caid, fins als nassos
amb tantíssimes manies,
si et pego no et sembla bé
i si et mato, què em diries?

ALMUDEFAR:

És una mica més noble,
però encara no em fa el pes.

DOLÇA:

Doncs aquesta...
(patatxap! i li fot bufa)
ja la tens!

ALMUDEFAR:

(reculant amb la mà a la cara)
Quina bufa, quin cebot,
mare meva aquesta dona
quin parell té de pebrots!

DOLÇA:

Què vols una altra, morot?
D'aquestes tinc unes quantes.

ALMUDEFAR:

No pensis pas que m'espantes
per clavar-me un ventallot,
no ofenen mans de femella,
encara que ho semblin poc.

DOLÇA:

Si el que vols és la parella
et mesuro un altre cop.

ALMUDEFAR:

Ja n'estic fart de violència,
com t'acostis no responc.
Em fa figa... la paciència
tot i tenir-ne un bon tros.

DOLÇA:

No pensis que em fas respecte
**(al moment d'apropar-se novament a
Almudifar, sona la sirena dels
bombers)**

-Tilin tilin tilin

ABANDERADA

Sembla que ja ve el Izquierdo
el cavaller xafafocs!
apaguem bé les espelmes
no mos foti un ruixadot!

DOLÇA:

No, tranquils, que és el meu mòbil
disculpeu-me, meus senyors.

Digui, digui, sí, soc jo.

¿Desde dónde llama usted?
por el acento lo digo...
he dicho digo, no higo.

¿Que me ofrece cambiar qué?

-Però què s'inventa aquesta!-

¿Mudarme de compañía?

Oiga que yo soy honesta
y mis gastos son modestos,
y además con lo que cuesta

¿qué siglos de llamar son estos?

Que estamos en el medievo
y en el medio de una guerra...

no, no la he llamado perra

he dicho guerra, disputa...

¿Que yo soy una gamberra?

Y usted más sorda que una tapia...

eso eso y bien sobrada de napia

sí, sí, y se puede ir a la porra.

No...bueno sí ¡ sí he dicho zorra!

cómo, qué, ah sí?

A la merda aquest podrit!

(i llança el mòbil contra el terra)

-Tilin, tilin, tilin

Mor d'una vegada, maleït

**(trepitjant-lo amb ràbia fins que
deixa de sonar)**

ALMUDEFAR:

Calmi's, senyora comtessa!

DOLÇA:

Com goses fer-me calmar?

ALMUDEFAR:

Quina dona enraonadora,
per tot has de protestar!

DOLÇA:

I tu per tot m'ho has de dir.

ALMUDEFAR:

S'ha acabat la xerrameca,
no em resta un altre camí
que executar l'hipoteca.

DOLÇA:

Què t'empatolles, mesquí?

ALMUDEFAR:

El catorze del quart mes

de l'any de la poca teca, el cinc-cents
vuitanta-tres
des del sortir de la Meca...

DOLÇA:

Això quan va ser en cristià?

ALMUDEFAR:

En el vostre calendari
el mil cent noranta-tres,
vau demanar com si res
un préstec hipotecari.

DOLÇA:

I es pot saber per a què?

ALMUDEFAR:

Suposo que per pagar
un esplèndid monument
que algun dia pogués ser
patrimoni universal.

DOLÇA:

La nova Seu vols dir,
que tot i no estar encetada
ja li diuen meravella?

ALMUDEFAR:

Aquesta mateixa dic,
i que un dia serà vella.

DOLÇA:

Amb els quartos no m'entenc,
que vingui el batlle de comptes,
el que en diuen Ponç Ponset.

SOLDAT DEL SEGUICI:

Que el nomenat comparegui
a l'acte davant dels nobles!

*(Ponç Ponset s'obre camí i es
col·loca al costat de la comtessa)*

DOLÇA:

Escolta, Ponç, el que diu
aquest caid trapatroles.

ALMUDEFAR:

Explicava a la senyora
que fa uns anys vau demanar
un préstec hipotecari
que ara vinc a executar.

PONÇ PONSET:

El d'inici de la Seu?

ALMUDEFAR:

I a més per poder pagar
el nou casal de la vila,
l'arranjament dels carrers,
les millors de la Suda...
tot plegat, un fotimer!

PONÇ PONSET:

Però allò es va acordar
amb un jueu prestador
el qual si recordo el nom
es deia Lef Sefarad.

ALMUDEFAR:

Sí, però m'ho va regalar
-amb una mica de pressió-
i ara és meu i molt legal.

DOLÇA:

Què és el que sento, Ponset?
Tu sabies el que havia
i a mi no m'havies dit res?

ALMUDEFAR:

Ha! Ha! Ha!
Que t'expliqui el tres per cent!

DOLÇA:

Què és això que em diu el caid?

PONÇ PONSET:

(molt tímidament, balbucejant)

No ho sé. Suposo que podria ser...
doncs, la meva comissió!

DOLÇA:

Embutxacant-te els diners,
remaleït lladregot.

Això et costarà la forca,
però abans un clatellot!

(li fot al clatell)

ALMUDEFAR:

Porteu tres anys de demora
ja molt poc teniu a fer
i si no em pagueu a l'acte,
se us desnona i al carrer!

DOLÇA:

i quant hauríem de pagar?

ALMUDEFAR:

Deixa'm que miri, dolcesa,
expressat en ralets d'or...
onze milions més, es clar,
les sabudes comissions...

DOLÇA:

Ponset, quant n'hi ha a la caixa?

PONÇ PONSET:

(amb por)

Ens queden sis o set rals.

DOLÇA:

Què? D'aquí no surts avui viu.

(i li fot una altra clatellada)

ALMUDEFAR:

Sou més pobres que les rates,
completament endeutats.

DOLÇA:

Ets bandoler i poca-solta
i també un fill del mal.

ALMUDEFAR:

Ha! ha! ha!

Ja sabeu el que heu de fer,
com que teniu dues mans,
poseu-vos una al darrere
i l'altra, doncs, pel davant.

DOLÇA:

Quin destí més miserable,
arrossegats per la sorra
com els fills de l'honorable,
aquell de l'herència a Andorra.

ALMUDEFAR:

Això mateix, menyspreables!

DOLÇA:

Hauràs de lluitar per ella,
caid, si vols la ciutat.
Si la guanyes serà teva,
i si no, doncs un covard!

ALMUDEFAR:

Amb mi les tropes d'Al·là
muses, huds, al·leridís,
prepareu-vos per lluitar.

DOLÇA:

Anglesola, Urgell, Pallars
És l'hora de ser valents
i el que no tingui més arma
que lluiti amb les seves dents!

(Es produeix la batalla)

TOTS ELS MOROS:

Victòria, victòria!

*(La comtessa resta amb un genoll a
terra, completament derrotada)*

DOLÇA:

Mata'm et dic.

ALMUDEFAR:

Aquí no es mata ningú.

DOLÇA:

Doncs jo exigeixo morir.

ALMUDEFAR:

Doncs jo no faig cas de tu.

DOLÇA:

Doncs ets un agafa-sopes.

ALMUDEFAR:

I jo et dic que tururut.

DOLÇA:

Pelacanyes!

ALMUDEFAR:

Quina dona cercabregues!

DOLÇA:

Gamarús

ALMUDEFAR:

Que la fotin fora en aquesta!

No vull veure-la mai més.

Au va, vés-te'n, tros de mula,
ja m'has fet perdre els papers!

*(se l'emporten a la força entre
diversos soldats. Na Dolça encara
renega, protesta i amenaça. La seva
veu es va perdent)*

DOLÇA:

Quina ràbia. No ho suportó.

Me'n vaig, però tornaré.

ALMUDEFAR:

*(Quan per fi es fa el silenci dels crits
de la comtessa)*

Larida, vila estimada,

ja tornem a ser al teu si.

Que comenci una gran festa

i tothom sigui feliç!

Jose Galan Ballesteros

Fester

ARTS GRÀFIQUES
UNIO
IMPRÈS SERVEI

Tel. 973 27 27 31
973 27 35 41
Joan Baget, 2 - 25003 Lleida
imprentaunion@gmail.com

www.elfester.com

46870 ontinyent tel-fax-962912626

LOMBARDI ALBARELLI
moros i cristians

VESTITS PER A ROMANS
IMPERATOX
www.imperatox.es

Gloria Manuel - COMTESSA

Teresa Mayoral - ABANDERADA

ADULTS

Antequera Dominguez, Alba
 Artero Fernández, Maica
 Badenas i Romà, Ester
 Badenes i Romà, Judit
 Bello Solé, Maite
 Bernaus Setó, Jesús
 Branchadell Puerto, Jordi
 Brocal Mañas, Neus
 Caballero Rubia, Domingo
 Casals Roure, Montse
 Castillo Prieto, Javier M.
 Companys Sanchez, Erika
 Cortada Garriga, Josep
 Cortada Garriga, Maria
 Dominguez i Alonso, Encarna
 Elias Rodriguez, M.Carmen
 Gonzalez Font, Juan
 Guerrero Molet, Adela
 Jimenéz Guerrero, Silvia
 Jimenéz Romero, Fernando
 Lara Serrano, José A.
 Maestro Ariza, Josep
 Manuel i Estaregui, Gloria
 Massagué Escoda, Albert
 Masip i Manuel, Guerau
 Masip i Masip, Guiomar
 Masip i Masip, Jesús
 Mayoral i Seró, Teresa

Morello i Bertran, M. Dolors
 Muñoz Correa, Jéssica
 Oliva i Alleu, Antonieta
 Pantoja Heredia, Maritza
 Pinto i Torne, Pau
 Parisi Serrate, Juan R.
 Planellas i Romá, M.Dolors
 Rosello i Colome, Rosa M.
 Ruiz i Diez de los Rios, Carmen
 Tarragó Zaragoza, Lourdes
 Teixido i Ortiz Montserrat
 Torres i Mele M.Carmen
 Vidal Planella, Adrià
 Yuguero i Torres, Ares
 Yuguero i Torres, Oriol

INFANTS

Alamán Mur, Martina
 Alamán Mur Carla
 Almazan Yuguero, Albert
 Alriols Tamarit, Cesc
 Araque Correa, Héctor
 Bernabe Eroles, Estel
 Caballero Segués, Emma
 Crespín Ros, Alex
 Del Pozo Elías Yasmira
 Del Pozo Juncosa, Jan
 Del Pozo Juncosa, Pol
 Garrido Plana, Carla
 Gonzalez Florensa, Julia
 Gonzalez Gonzalez, Ares
 Massagué Artero, Aran
 Massagué Artero Bruna
 Massagué Artero, Guerau
 Peiro Trepát, Marc
 Peiro Trepát, Roger
 Roca Pascual, Sergi
 Sala Santamaria, Jana
 Sorolla Artero, David
 Tarrega Zambrano, Àlex
 Torrelles Mur, Adrià
 Torrelles Mur, Arnau
 Torres Brocal, Vega

Gerau Masip - PENÓ

moros i cristians 2015

José A. Lara - BARÓ

ADULTS

Aluja Farré, Jaume
 Berdala Martín, Susana
 Bonilla Felipe, Juan Luís
 Brugulat Roig, Joana
 Carulla Serra, Lidia
 Carulla Serra, Roser
 Cebolla Mor, Jordi
 Cereza Rivera, Javier
 Cereza Rodríguez, Xavi
 Cortijo Sánchez, Palmira
 Curcó García, Isabel
 Díaz López, Jordi
 Fuentes Sanjuan, Josep
 García Curcó, Ainhoa
 García Núñez, José Antonio
 García Roca, Joan Josep
 Gibello Alonso, Montse
 Giró Mir, Cristina
 Mesalles Berdala Adrià
 Mesalles Berdala, Aleix
 Miarnau Conejos, Jordi
 Minguito Ventura, Emilio
 Peleato Giró, Fernando
 Peleato Lladós, Fernando
 Ramón Molins, Gabriel
 Ramón Molins, Pau
 Ramón Molins, Xavier
 Ripoll Giménez, Conchita
 Rodríguez Anglada, Isabel
 Rodríguez Vicent, Mercé
 Soliva Brugulat, Jordi
 Soriano-Montagut Marcos,
 Miquel Angel

Vara Antonino, Maite
 Vicenç Parra, Noemí
 Villahoz Mesalles, Eric
 Villahoz Ortega, Félix
 Villahoz Ortega, Juanjo
 Villahoz Tapias, María
 Zamora Buenafuente, Manuel
 Zamora Cortijo, Laura
 Zamora Cortijo, Manuel

INFANTS

Miarnau Surroca Ariadna
 Micó Gómez Aitana
 Micó Gómez Vicent Pau
 Muzas Sans Agnes
 Muzas Sans Anaís
 Peleato Vicenç Lara
 Peleato Vicenç Nil
 Puértolas Giró Aina
 Puértolas Giró Aleix
 Villahoz Mesalles Nil

banda municipal de fraga

Laura Zamora - PENÓ

Isabel Curcó - BARONESSA

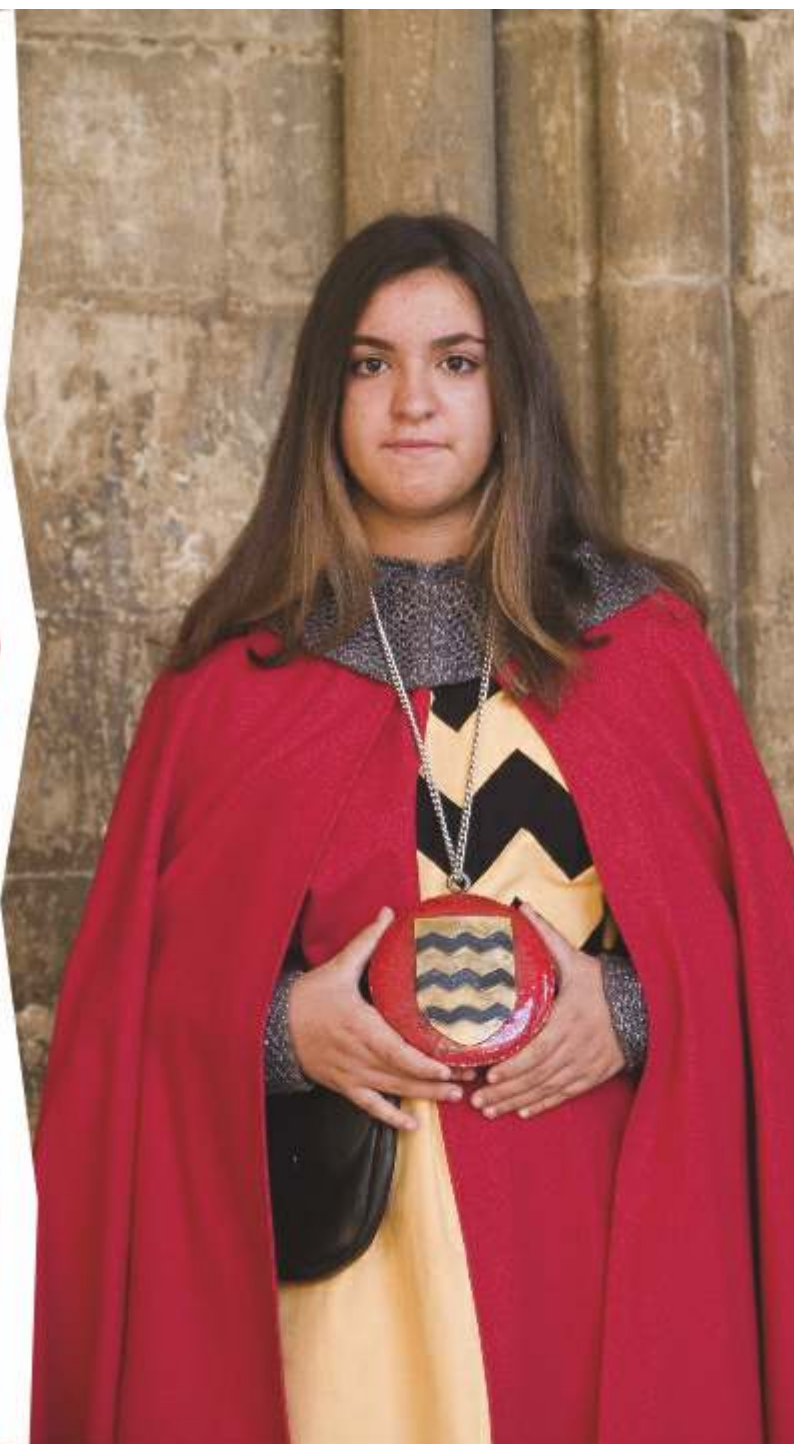
ADULTS

Alcaine Insa, Teresa
 Arderiu Sabaté, Dolors
 Bada Tomas, Jaume
 Barbero Torrico, Pili
 Barrachina Jover, Mercè
 Bonjoch Valdés, Rosa
 Bosch Falcó, Josepa
 Cabrero Mir, Carme
 Estudillos Humanes, Carmina
 Fabregat Escué, Jaume
 Foix Rius, Feliciano
 Franco Alcaine, Gemma
 Franco Alcaine, Mariona
 Garcia Gimenez, Rosalia
 Giner Miñana, Àngel
 Giner Miñana, Irene
 Giner Miñana, Joaquim
 Giner Segui, Joaquim
 Gou Espinet, Rosa
 Hidalgo Sanchez, Antonia
 Huete Feliu, Mònica
 Huete Gusano, Josep Lluís
 Llop Sancho, Antoni
 Lujano Garcia, Aleix
 Lujano Martos, Antonio
 Monné Roca, Carmelo
 Morell Lores, Carmen
 Pijuan Brianso, Josep
 Pijuan Brianso, Margarida
 Rodriguez Castellanos, Diana
 Rodriguez Castellanos, Rosa
 Salla Sanjuan, Ramona
 Sanz Larrey, Emili
 Secaduras Hidalgo, Ainoa
 Secaduras Lujano, Jose M.
 Sierra Uceda, Antonio
 Zamora Prior, Sergi

INFANTS

Bravo Molina, Max
 Cano Molina, Blanca
 Cano Molina, Guillem
 Palacin Arderiu, Joel
 Pijuan Pujol, Lila
 Pijuan Pujol, Pau
 Pijuan Sàez, Cesc
 Pijuan Sàez, Jan
 Pijuan Sàez, Martí

Jordi Iñiguez - CAÏD

ADULTS

Albouy Martí, Josep Maria
Alcalà Sanchís, Mari Pau
Altadill Briansó, Maria Antònia
Aluja Escartín, Meritxell
Aluja Farré, Antoni
Aluja Lafuerza, Sònia
Andres Bernal, Josep Manel
Andrés González, Laura
Andreu Calvet, Jaume
Arbonés Aragüés, Mercè
Argemí Peirau, Josep Maria
Artigues Lleixa, Maria
Artigues Pedrola, Manel
Badia Mir, Mari Àngels
Baiget Gayà, Sebastià
Baiget Manzanares, Esteve
Balagueró Bernaus, Josep
Ballespí Sambolà, Benet
Barberà Morrerres, Josep
Bausà Gràcia, Maria Elisabet
Bergés Saura, Montse
Biosca Alonso, Alba
Biosca Lacasa, Xavier
Boldú Pelegrí, Joan Antoni
Bosch Falcó, Pere
Caballero Rubia, Blanca
Casals Argilés, Carme
Cucurull Descarrega, Maria
Dolset Peinado, Maite
Domínguez Torres, Pili
Escartín Roselló, Anna
Escartín Roselló, Rosabel
Farré Pascual, Zacaries
Francile Menu-Marque, Sandra

Freixanet Pardo, Jordina
Galan Ballesteros, Jose
Gàzquez Pons, Josep Lluís
Gili Cunillera, Josep
Gimeno Badia, Neus
Gomis Negrillo, Joan F.
González Cuadrado, Eradio
Grifoll Barberà, Joan
Grifoll Loncà, Vinyet
Guàrdia Lasuén, Noèlia
Iñiguez Sirera, Jordi
Loncà Aventín, Maria Josep
Loncà Gallardo, Mireia
Luengo Beltran, Vicente
Luengo Mayor, Laura
Luengo Mayor, Maria Pilar
Manzanares Guarnizo, Anna
Maria
Martí Serrando, Montse
Masip Roigé, Jessica
Massot Castelló, Josep
Mayor Mínguez, Neus
Merola Moncasi, Montse
Mir Narcís, Pilar
Molgó Orrit, Ramon
Nadal Naval, Pilar
Núñez Sánchez, Tània
Oliva Alvaro, Rosendo
Pach Serrando, Encarna
Pallàs Corredra, Júlia
Panabera Zueras, Albert
Pardo Bañeres, Pedro
Pardo Mestre, Carmina
Pecharroman Lizarraga, Emília
Pedescoll Comelles, Lluís
Pedescoll Solé, Núria

comparsa al·leridis

membres

Pifarré Capdevila, Marisa
Pifarré Montalà, Mireia
Piqué Segarra, Alfons
Puigpinós Arenas, Marina
Rauret Oliva, Núria
Romero Ruiz, Inma
Ros Bonet, Àngels
Sánchez Barbarà, Cristina
Saureu Cucurull, Núria
Solé Domingo, Núria
Solé Domingo, Antonieta
Soria Moya, Conchi
Suñé Arbonés, Jordi
Suñé Crespo, Ferran
Suñé Crespo, Gerard
Torné Giné, Maria del Roser

INFANTS

Balaña Pavon, Emma
Biosca Díez, Marc
Caballero Salvía, Paula
Caballero Segué, Emma
Clarís Farré, Albert
Díaz-Alejo Bravo, Dàlia
Díaz-Alejo Bravo, Melina
Fargues Burgalló, Pau
Farré Charles, Gal·la
Garcia Argemí, Sara
Garreta Llevot, Adriana
Gómez Iñiguez, Pau
Hernández Flavià, Ada
Iborra Bonet, Cristina
Iñiguez Fernández, Berta

Mercè Arbonés - RAlA

Iñiguez Fernández, Joan
Isant Escartin, Ingrid
Lozano Miarnau, Guim
Lozano Miarnau, Queralt
Madrid Segarra, Anna
Mascarell Molí, Laia
Melé Martínez, Bruno
Melé Martínez, Maria
Panabera Freixanet,
Eugènia
Pardo Florensa, Bruno
Pardo Florensa, Maria
Pecharoman Balagué, Teo
Rodríguez Caballero, Ivan
Rodríguez Caballero, Mario
Romero Freixanet, Nil
Segués Vigara, Noa
Serra Caballero, Abel
Serra Caballero, Edgar
Suñé Masip, Blau
Vergés Altadill, Eloi
Vidal Pascual, Paula

unión musical villanueva de gállego

Meritxell Aluja - ALAM

Jordina Freixanet - XEIC

ADULTS

Alcantud Draper, Andrea
 Arce Collado, Diego
 Armengoln Prunera , Cristina
 Cabiscol Majos, Pau
 Canyadell Montull, Pili
 Contreras, Encarna
 Font Oncins, Maria
 Gallardo Carulla, Montse
 Lopez Laguna, Paquita
 Riera Draper , Joan
 Roige Mostany, Marta
 Trepal Escali, Estefania
 Vila Linares, Toni
 Vives Julinis, Andrea
 Vives Julinis , Montse

INFANTS

Alcantud Draper, Unai
 Bellina Terceiro, Anna
 Comellas Canals, Ramon
 Iglesias Ribera, Alex
 Manchini Draper, Bruno
 Manchini Draper, Hugo
 Moral Vilafage, Aniol
 Moral Vilafage, Biel
 Segues Tamarit, Elisenda

moros i cristians 2015

Encarna Contreras - ALAM

moros i cristians 2015

Paquita López - XEIC

ADULTS

Aluja Esque, Josep
Antequera Noguerol, Salvador
Bernaus Seto, Divina
Delgado Del Pino, Carme
Escartin Rivera, Josep
Feixa Palau, Mª Jesús
Fernandez Bernaus, Natalia
Fernandez Bernaus, Patricia
Fidel Serrat, Lluís
Garcia Gimenez, Olga
Gil Sallen, Miguel Angel
Hortal Rosell, Albert
Moreno Perez, Juani
Mur Lloret, Jaume
Pere Reñe, Antoni
Pomes Tosquella, Antoni
Roca Cortes, Rosa

Jaume Mur - ALAM

Divina Bernaus - XEIC

AMBAIXADES 2014

ALFERES:

Foraster, això és Larida,
el robí de la frontera.
Atura't i para oïda
si vols sentir el que t'espera:
fa quatre segles i escaig
que fins aquí va arribar
la blanca color de l'Àndalus
i des de llavors ençà
aquesta ciutat prospera
i esdevé capdavantera
del reialme sarraí,
tenint la pau per bandera,
però en la guerra el destí.

però de molts envejada.

Com tota dona, Larida,
s'emmiralla en el riu Segre
que cofoi la besa alegre
en sa imatge reflectida.

Un riu prou generós
que en sèquies d'aigua preciosa
regalima el seu tresor
per la plana esplendorosa.

Des de la roca mitjana,
gairebé dalt del turó,

amb veritable plaer
i us desitja llarga vida,
l'anomenat Berenguer.

Fins als vostres murs arriba
amb molts notables afers,
un cavaller d'Anglesola,
ambaixador i missatger.

Amb la Raia hem de tractar
la nostra cabdal missió,
porteu-nos al seu davant,
us prego, sens dilació.

ALFERES:

Guàrdies, obriu les portes!
Que passin els de la creu!
Larida us rep com a nobles,
sou a resguard, res temeu.

QUI SIGUI:

Compareixen davant vostre
estendards dels Anglesola,
l'ambaixador dels cristians
i d'altres representants
dels Urgell i els Barcelona.

RAIA:

"güelcom güelcom jau ar iú"

ABANDERAT:

Deu ser llatí de frontera
o un català molt tancat,
no he agafat ni una lletra
d'aquest llenguatge tan rar.

Què nassos diu senyora?

Què parleu algaravia?

No sabem la llengua mora,
haurem de recórrer al guia
o algú que parli d'aquí

D'acord amb els vells costums
donem resguard a l'estrany
i com que sou benvinguts
no previngueu cap parany
d'aquesta noble ciutat,
de sempre molt estimada,
nineta de l'ull morú
beneïda i respectada,
envejosa de ningú

passejant per l'esplanada
gaudiràs de tot l'entorn,
i si encara puges més,
entre la terra i el cel,
veuràs sobre la medina
la Suda, com un estel,
donant-li llum a Larida.

ABANDERAT:

Us saluda noble alferes,

amb pronúncia més senzilla
el català o el llatí.

RAIA:

Ah! que no domineu l'anglès,
i no sou, doncs, d'Anglesola?
Pensava, ximple de mi,
que aquesta parla tan bona
era la vostra de sola,
i no en sabeu un bocí.

Com que parreu en llatí
digueu-vos, doncs, Llatinola
o encara millor, potser,
que aneu a classe d'idioma
i aprengueu bé l'anglès
que és una llengua de moda
i es parla molt "ebrigüer".

ABANDERAT:

Millor voldria, senyora,
complir la meva missió,
abans que ens trobi l'aurora
debatent de tal qüestió.

RAIA:

Què és això tan transcendent
que no us permet d'esperar
ni a fer-vos els compliments,
com és el costum social?

ABANDERAT:

Vinc a oferir-vos un tracte
que no podeu rebutjar,
un bon futur per contracte
de pau i prosperitat.

RAIA:

Veneu plans de pensions!
Qui m'ho hauria d'haver dit,
però com ja tinc de tot
de res us valdrà insistir.

ABANDERAT:

Quin disbarat més atroç.
Com podeu haver pensat

d'un home del meu bressol
uns menesters tan minvats?

RAIA:

Deixeu-vos de tant raonar
i marejar la perdiu
o pensaré amb bon motiu
que em voleu ensarronar.

ABANDERAT:

Defujo molt de l'astúcia,
doncs sóc un home d'honor,
tampoc no gasto d'argúcia
ni porto aquesta intenció.

de tanta gràcia i finor,
no s'hauria de pensar
que porto mala intenció.

RAIA:

Les paraules elegants
no semblen gaire sinceres
i les que són verdaderes
molt amables no ho són pas;
així que haureu de triar,
penseu-lo bé cavaller,
entre ser mal educat
o passar per mentider.

RAIA:

Paraules i més paraules
i sense dir-nos el què,
ja no em queda cap més dubte
de què el que vols, no em convé.

ABANDERAT:

La discussió no pretenc,
però per moltes raons
els meus propòsits són bons.
Una dona intel·ligent
de bellesa singular,

ABANDERAT:

Jo crec que sí que pot ser
certesa i urbanitat
m'agrada el parlar cortès
i fer-ho amb sinceritat.

RAIA:

Com que no hi haurà manera
que expliqueu a què veniu,
per fer més curta l'espera
digueu-me, si no és pecat,
com es presenta l'estiu

en la qüestió del mercat,
si la cosa es recupera
i si per fi s'allibera
un horari comercial.

ABANDERAT:

Les coses marxen igual,
potser millora una mica
però la gent no s'explica
on són els diners dels bancs.

Dels horaris ni parlar,
el gremi de comerciants
és de gent molt poderosa
que no fa fàcil la cosa
i abans de cedir en això
preferissin ser ben morts
i enterrats sota una llosa.

RAIA:

Què antiquats que sou,
aquí tots obrim tot l'any.

El soc sempre bull i prou,
a tota hora, "ful taim"!

ABANDERAT:

Així els diumenges també?

Potser em pogués apropar
un dia d'aquests per comprar
unes malles de l'orient.

RAIA:

El diumenge aquí és divendres
però tant se'ns dóna això,
podeu gaudir-ne de tot,
bé podríem dir que sempre.

Si veniu per gastar,
tots els horaris són bons
i tots els dies també.

Mes digueu-me, cavaller,
és temporada de caça?

Més de llebre o de perdiu?

Les tórtres ja han fet el niu?

Digueu, va, digueu què passa.

ABANDERAT:

Moltes espècies prosperen
més del que es pot desitjar
i causen bastant de mal,
i fins i tot desesperen.

Fixeu-vos ara el senglar
ja resideix als carrers,
te'n descuides un moment

No us ho puc assegurar,
enteneu que no és tema
que un home solgui tractar;
jo crec que van, com van sempre,
vestides de dalt a baix.

RAIA: Al cas de cap cosa esteu,
sou més rústic que un gripau.

No visiteu cap palau?

Els ulls per a què els voleu?

ABANDERAT:

Doncs per mirar, jo suposo.

i se't endrapen el pa.

RAIA:

De porcs millor no parlar
que és animal repel·lent,
parla'm millor de la gent
o de coses femenines.
Què es porta més aquest any,
la còfia o les mantellines?

ABANDERAT:

RAIA:

Sou un savi cristal·lí,
i de l'oïda em diràs
la feu anar per sentir
i la llengua per tastar?

ABANDERAT:

És exactament així

RAIA:

Quin home més avorrit,

té la traça d'un pardal.

ABANDERAT:

No us ho prengueu tan així,
no en tinc res d'excèpcional,
un home comú i senzill
i no pas metrosexual.

RAIA:

Doncs ara que surt el tema
us voldria preguntar.

Quins joglars puc desitjar
que s'atansin fins aquí?

Quin trobador és més galant,
en Bernat? en Cerverí?

Em voldria a mi el Guerau,
el que diuen de Cabrera
i amb les dones és tan brau,
ensenyar-me allò que ensenya?

ABANDERAT:

Capteniu-vos, us ho prego.

Què m'heu pres per un babau?

Amb aquestes no combrego,
sóc un noble distingit
i d'alts afers m'encarrego.

RAIA:

La culpa és vostra, senyor,
que aquí davant us poseu
sense dir-nos què voleu
ni el què puc fer jo per vós.

ABANDERAT:

Fa més de sis mesos ja,
els nobles senyors d'Urgell,
de Barcelona i Pallars,
bisbes, clergues i templers
i d'altra gent molt cristiana;
atenent l'exhortació
del nostre estimat bon papa

Eugeni tercer, que Déu guardi,
prenent a la mà l'espasa
i sense cap prevenció
d'atendre hisenda ni casa,
ni pares, ni fills, ni dona,
van emprendre una croada
per retornar aquestes terres
a la fe més justa i santa
per obra del nostre comte,
i nobilíssima nissaga,
en Ramon Berenguer quart,
de grandesa molt provada.

RAIA:

Ja era hora gran tossut
de fer caure la disfressa,
doncs si que sou mala peça,
així que a això heu vingut ?

A deixar-nos malparats,
a robar i a assassinar,
seguint el vostre costum?

ABANDERAT:

No és el que vinc a oferir
ni és tampoc el que volem.

A canvi de la ciutat
la vida us respectarem,
així com cases i hisendes,
i sense cap detriment
quedeu-vos lleis i costums
i també la vostra fe.

RAIA:

I d'això dieu bon tracte?

Tot el que ens oferiu,
com un regal exclusiu,
ho tenim ja tot nosaltres
per milers multiplicat
en forma d'urbanitat,
de ciència i coneixement,
de literatura i d'art,
de tolerància i respecte,
perquè l'islam, des de sempre,

ha sabut aprofitar
les cultures més diverses
i conviure en llibertat
amb totes les religions
i amb tots els homes del món,
sense cap dificultat.

ABANDERAT:

M'obligueu a recordar
el vostre estat ben galdós,
no teniu amb què parar
el nostre avenç victoriós.
Corbins és nostre fa dies,
de Lleida res ens separa,
no malgasteu energies
que la cosa està molt clara;
si no rendiu el castell,
junt amb les tropes paganes,
aviat tastareu l'acer
de les espases cristianes.

RAIA:

Cobegeu amb grolleria
la possessió de la terra
i sou senyors de la guerra
sens rastre de bonhomia.
Cabdills del règim feudal
emparats en les espases,
acostumats a escanyar
els homes sense pietat
i munyir-los com a vaques.

Feu fortuna del seu mal
i en comptes de l'agraïment
pel seu esforç i el seu pa,
els tracteu amb altivesa
fent burla de sa pobresa
i sa seva humilitat.

ABANDERAT:

A la història en tota edat,
els pobres han patit gana ,
no n'és la igualtat qui mana
ni la justícia ha triomfat.

RAIA:

Doncs la cosa no és confusa
ni és pas l'obra del destí:
qui vol, trobarà un camí;
i qui no vol, una excusa.

Qui sap que la mort l'espera
no n'hauria de badar
ni prendre's a la lleugera
la premonició severa
del que més tard li vindrà.

ABANDERAT:

La guerra ens porta la mort
però ens ensenya la vida,
ens mostra el de més valor,
el que som i el que no som

cap mal en aquesta vida.

ABANDERAT:

Així, senyora, digueu
la vostra resposta a l'acte,
si acceptareu un bon pacte
o és la guerra el que voleu.

RAIA:

La qüestió ja està tancada
no ens queda res més a dir.
Larida una altra vegada
haurà de vèncer o morir.

ABANDERAT:

Em sap molt greu, senyora,
no haver signat un tractat.

ABANDERAT:

Tant de bo que arribi el dia
en què les nostres batalles
siguin només d'alegria
i explicades en rondalles.

RAIA:

Marxeu per on heu vingut
amb elegància i benfer,
ni vencedor ni vençut,
com un noble cavaller.

Que totes les terres són
una sola en veritat
i els homes de tot el món
en el profund som germans.

José Galán Ballesteros
Al·leredis

i també la nostra mida.

Qui serveix la veritat
gaudirà també la glòria
i deixarà en la memòria
dels homes el seu llegat.

RAIA:

Que travessi el riu el barquer
que de la barca se'n cuida
i em cuidi jo de no fer

Creieu-vos que el cor em plora
per la nostra enemistat.

RAIA:

De vegades cal plorar
i d'altres riure contents.

Com fusta, que tant pot ser
el llaüt que duu el joglar
o l'arc que porta el guerrer.

PER SEMPRE, SEMPRE !!!

Quin any més emocionant he passat!!!

Qui no ha estat mai capità no pot arribar a saber el que es sent agafant aquest càrrec: il·lusió, responsabilitat, por, alegria, tristesa, neguit, nervis, satisfacció, ..., i moltes altres emocions no menys importants.

Tot comença i acaba el dia del mig any on agafes i deixes l'espasa que et converteix en capitana per un any, en el meu cas en la Comtessa Elisenda d'Anglesola. És en aquest moment quan tot un seguit d'emocions t'envaeixen i no ho pots controlar. És tanta l'emoció que a mi ja em juga una mala passada i pronuncio les paraules que passaran a la història : "Per la Festa de Moros i Cristians i per Sempre, Sempre!!!"

Aquesta frase però, marca la meva capitania i és motiu de bromes divertides i originals que molts recorden.

És a partir d'aquest dia que tots els actes de l'any es van succeint: els actes de Nadal, el pregó, la calçotada, les sortides a pobles, la participació a TV3 en el programa Espai Terra, els assajos, ..., i el dia del Fester. Aquest últim el visc d'una manera especial ja que es fa per primera vegada en el nostre local, també inaugurat aquest any, i amb un homenatge als festers que ens han deixat. Fem una reverència d'honor amb les espases i ens emocionem molt.

I arriba el dia, 18 de maig de 2014, i tot allò que porto més d'un any preparant passa com si res.

No estic nerviosa, ja que penso que ja està tot fet i no ha estat fàcil. Coordinar tanta gent i que tots facin el que s'ha dit és molt difícil. El matí passa. L'entrada infantil és tot un èxit i la nostra banda torna a guanyar per tercer

any consecutiu. El dinar fantàstic, bon menjar, ben servit, ràpid i a l'hora, com ha de ser. Llàstima que no tenim prou temps per ballar una mica més i hem de marxar.

L'Ereta, hora de canviar-nos, ara comença el caos. Tothom arriba a la mateixa hora i em començo a atabalar. Vaig distribuint vestuari de la comparsa i tots es van canviant menys jo. Maquillatges a punt i a l'hora. Aconsegueixo canviar-me i pujo al turó. Arribo i em vaig trobant els grups de gent que han de participar en el meu seguici. Què elegants, divertits, posats en el paper, que estan. Parlo amb els de Puigverd i vaig a veure el drac. Com m'agrada aquest animaló i ha vingut per acompanyar-me, estic molt feliç. Veig els cavalls, les bruixes, els joglars, l'esbart convertit en nobles de la cort, el grup de bastoners, els hospitalers, els almogàvers, els ballesters, les dones dels estàndards, els tambors,

dames i dametes, prínceps i princeses, frares i escolans, escampats tots pel turó.

Em fan una entrevista i vaig a fer la foto de grup. Aviso tothom ja que els hi vull a tots i Flash!!!! foto multitudinària feta. Quin goig!!

Vaig a pujar a cavall. Em costa una mica pujar-hi però un cop a dalt em trobo tant bé que sembla que hi hagi pujat tota la vida. Quan estem a punt de sortir em comuniquen que un dels cavalls no podrà fer el recorregut ja que amb les brillantors i les plomes d'uns vestits s'ha espantat molt. Em sap greu ja que és el cavall d'una de les meves filles i haurà de baixar a peu. Es conforma i diu que ja hi pujarà quan ella serà capitana. I comencem. Tot va perfecte, dalt del cavall em sento important i ho veig tot des d'una perspectiva molt diferent. Acaba la desfilada i ja som dalt la Seu, a punt per la batalla. No estic gens nerviosa, em sé el paper de memòria i el tenim

ben assajat. Tot surt molt bé menys....el castell de focs artificials del final que no deixen fer, i això que estava tot ben preparat i amb totes les condicions de seguretat necessàries, però..., ja no hi ha res a fer. He tingut l'honor de guanyar i Lleida ja és cristiana. Sóc feliç.

I tornem a ser al principi de tot, el mig any fester, on en un moment s'acaba tot i deixo la capitania en mans d'una altra dona que estic segura la portarà amb molta dignitat i responsabilitat.

Gràcies a tots aquells que han fet possible el poder haver viscut aquesta experiència única i irrepetible: la meua comparsa "Els Anglesola", la meua família, el meu esbart "Arrels de Lleida", el meu grup de grallers "Colla Gegantera de Pardinyes", les meves companyes del "Terres", el meu amic Joan Vallverdú, la Saïda mora Carme amb la que he viscut molts bons

moments i ha estat un plaer compartir amb ella la capitania, i tots aquells que d'una manera desinteressada han participat en fer-ho possible. Gràcies, per sempre!!!

Teresa Alcaine Insa
Comtessa 2014 - Els Anglesola

VI

A la Biblioteca Pública de Lleida, lloc habitual de les exposicions de l'Associació, es va fer l'entrega a Enric Rodríguez dels 250 euros i un diploma com guanyador del primer premi del concurs de fotografia VIè Memorial Xavier Aluja, amb la foto "Toquem el dos".

L'exposició de les prop d'una trentena d'obres presentades va romandre oberta fins el dia 29 de novembre, juntament amb els cartells presentats al concurs de la Festa 2014 i una mostra de pintura relacionada amb la Festa de Moros i Cristians del fester Manolo Zamora Buenafuente.

L'any 2015, està previst que es tornin a exposar al mateix lloc les obres presentades al concurs de fotografia i cartells de la Festa.

Xavier Aluja de fotografia

MEMORIAL

Fotografia ganyadora
© Enric Rodríguez

**AUTOCARS
DEL PLA S.L.**

Afores, s/n
Tel. 973 58 05 56
25262 • BARBENS

**FLECA
PASTISSERIA**

Fleca artesana
des de 1965

CAPELL

Rambla d'Aragó, 49
Tel. 973 268 637
25003 LLEIDA

Antigua Casa Ingles
Armeria, caça i pesca

Major 78 | 25007 Lleida
Tel./Fax 973 267 106
www.antiguacasaingles.com
antiguacasaingles@gmail.com

CalFonGas

GIRÓ-VARA, S.L.

Instal·lació i reparació de
calefacció, d'aigua, gas,
grups de pressió, motors i
instal·lacions d'aire
condicionat.

Corts Catalanes, 41 - 25005 LLEIDA
Tel. 973 231 830

Montse Miquel, Col·laboradora 1376

**CENTRE
PODOLÒGIC
CAP PONT**

Bruç, 30, Cantonada Trinitaris
25001 Cap Pont (Lleida)
tel 973 21 35 18

forn

Sant Ruf

producte artesà
feu les vostres comandes per telèfon

Sant Ruf, 21 • Tel. 973 232 448
25004 LLEIDA

La botigueta de la Carne

Fruiteria

REPARTIMENT A DOMICILI

Av. Madrid, 30
25002 Lleida
tel. 605 300 380
botiguetafocarme@hotmail.com

PASTISSERIA
LA RAMBLA

Corregidor Escofet, 8 (Pardinyes)
Tel. 973 223 148 - 25005 LLEIDA

LA CRUZADA

TRAJES PARA FIESTAS DE MOROS Y CRISTIANOS
ESPECIALIDAD EN TRAJES
DE CRISTIANO Y GUERRERO

Avda. de Alicante 61
03400 VILLENA (Alicante)
Tel.: 965 348 154
Fax: 965 348 154

*Les Coques
de Cavallers*

elaboració de galetes artesanals
pastisseria selecta
productes artesanals de la zona
cafeteria
reserva per internet o telèfon

ADREÇA: Cavallers 11
COMANDES
973 985 650
www.lescoquesdecavallers.com

LA QUINTA FORCA
BAR
RESTAURANT

- Entrepans variats
- Menú diari
- Caragols a la llauna
- Carn a la brasa

Av. Alacant, 12 • 973 20 31 46
25001 LLEIDA

cafeteria
LO MARRACO

Pl. Sant Joan, 13 • 973 045 788
LLEIDA

Jaume I

800 anys del reconeixement com a rei d'Aragó i Catalunya

L'Associació de la Festa de Moros i Cristians de Lleida va participar als actes de commemoració del 800 aniversari del reconeixement de Jaume I com a rei d'Aragó i Catalunya.

La recreació, amb una nombrosa participació de membres de la Festa, es va escenificar entre altres indrets al Castell del Rei de la Seu Vella de Lleida.

L'aniversari, que va comptar amb la col·laboració dels ajuntaments de Lleida i Monsó i del Consorci del Turó de la Seu Vella va finalitzar al dia següent a la localitat de Monsó i es va fer amb la participació de diversos grups de recreació medieval.

LED TECH IBÉRICA®
 www.ledtechiberica.com
 C/ Ciutat de Fraga, 19 B
 25003 Lleida - Spain-
973 28 81 35

canvia la il.luminació tradicional
 a il.luminació **LED TECH Ibérica**

*unim ecologia,
 tecnologia i
 economia en els nostres productes*

LLEIDA - REUS - SABADELL - GRANADA

Creemos ilusión

25 *aíma*
ANIVERSARIO 1989 2014

La Jaima y la Fiesta, sl

B54620323
 Avda. de Alicante, 15
 03400 VILLENA (Alicante) Spain
 Telf.+34 965808736

http://la-jaima.com - info@la-jaima.com
Movil: 639241769

Alquiler de trajes para la fiesta de MM y CC

AYALA

JOIERS

joia artesana feta amb
 argent de primera llei

Alcalde Costa 13, Lleida - Tel. 973268393

copisteriasolé

Impremta digital · Gran Format · Estampació · Fotocòpies · Enquadernacions

Maragall, 27 baixos - 25003 Lleida · T. 973 266 551 · digital@copisteriasole.com

el cascabel de la SUERTE Lleida

ADMINISTRACIÓN DE LOTERIAS Nº 6
 Tel. 973 27 06 12
 Avda. Balmes, 16 - 25006 LLEIDA
www.elcascabeldelasuerte.com
info@loteria6.com

Finques nova opció

Anna Escartin
 agent immobiliari arcat 4070

C/ Correïdor Escotet, 3
 25005 Lleida
 Tel. 973 830 800
 Mòb. 680 140 290
 Mail finquesnovaopcio@gmail.com
 Web www.fiquesnovaopcio.com

arreglem el més inesperat

SUELA RÀPID

Forma i acabats de: molinissa
 Tel. 012 311 820
 Previa a obra 33 Lleida
 Tel. 012 384 124
www.suelarapid.com
info@suelarapid.com

adaptem, restaurem i reparem tot tipus de calçat

REPAREM TOT EL QUE PORTA CREMALLERA

botes - kaxxes - jantes - buixes - pantalles - carteres - bosses - mantilles - hordes - etc.

EL CELLER del ROSER
Restaurant

Celebracions familiars i menús de grup

www.cellerdelrosier.com

Cavallers, 24 (davant Ed. El Roser) - Tel. 973 239 070 - Lleida 25002

CAPARRÓS CELEBRACIONS

Celebracions al teu estil

*Disfruta el moment per compartir-te amb els teus...
 És la resta que ens encarreguem nosaltres*

Pol. Ind. Torrefarrera
 C/ Llevant, 29
 25123 Torrefarrera (Lleida)
 Tel. 973 751 022 Mòbil 629 610 430
info@caparroscelebraciones.com
www.caparroscelebraciones.com

Si has de fer la revisió mèdica del carnet de conduir armes i altres vine a

Revisions Mèdiques Ilerda

I també tramitem la renovació del permís de conduir sense cost addicional

Alcalde Pujol 1
Cantonada Dr. Fleming
Davant jefatura de tràfic
Tel. 973 269 813

Pardo Gestió

Rambla Ferran, 10 1r 7a - 25007 LLEIDA
Tel. 973 23 62 07 - Fax 973 24 20 27
www.pardogestio.com - info@pardogestio.com

Macarulla

eco instal.lacions

- * Manteniments
- * Fontaneria
- * Calefacció
- * Gas
- * Gasoil
- * Biomassa
- * Aire Condicionat
- * Energia Solar

C/. Gran 16 - 25195 Ptda. Llívia
Tel. 973 239 503 - Fax 973 225 767
www.macarullainstalacions.com

RESTAURANT EL MIRADOR DELS CAMPS ELISIS

AVDA. PRÍNCIPES D'ASTÚRSIA, 41-47
2100 LLEIDA
TEL. 973 23 43 40
E-mail: info@elmirador.com

GOLUBET

AVDA. PRÍNCIPES D'ASTÚRSIA, 41-47
2100 LLEIDA
TEL. 973 23 43 40
E-mail: info@elmirador.com

LES NOCES DE LA PERONELLA

PASSADES PER AIGUA

Aquest any la pluja va fer, que tot i la feina feta per molts festers sota la direcció de Xavier Plà per representar un any més al Castell del Rei-la Suda les noces de Ramon Berenguer IV i Peronella d'Aragó, no es poguessin escenificar.

Dies abans de la representació es va fer la presentació a la premsa al Pati de les Comèdies, seu de l' Institut Municipal d'Acció Cultural, i es va donar una ampla difusió de l'espectacle per les botigues i l'eix comercial de la ciutat, amb festers vestits amb indumentària d'època, entre ells els dos actors que aquest any haurien d'haver representat al comte Ramon Berenguer IV, Xavier Biosca Lacasa i a la reina Peronella d'Aragó, Meritxell Aluja Escartín

CONSTRUCCIONES
LUQUE
construccionsluque@gmail.com

Mob. 669 138 220
Tel. 973 241 791

C/. Gran 15
25195 Lleida

MOLINS - CASTET

AUTOSCOLA

Doctor Fleming 19 - 25006 LLEIDA. Tel: 973 274353

Dul Artesa
La millor reposteria per a tu

Distribuidor **Dolcel**

Perda la 25006
25150 Vilanova de l'Arcebis (LLEIDA)
Tel: 973 245 991 Fax: 973 201 335

som empresa som comerç

F E O M

Boliguers pe. 06/8

fluk
Cavallers 8, Lleida
Tl 973 237 227

ASALORIS - BOUTERIA - COMPLEMENTIS

joieria i bijuteria
artística, roba,
complements i
articles de regal.

judith
disseny
artesa

c/Cavallers, 22 - Tel. 973 220 290
LLEIDA a 50m del Carrer Major

Cafè BAR

L'ENCREUAT

Corregidor Escofet, 1
Tel. 973 254 028
25005 Lleida

RESTAURANT

natura

selection

C/. Cavallers 6 - Lleida
Tl: 973 22 29 63
Tl/Fax: 973 24 35 44

new m look
PERRUQUERIES, ESTHETICA, UNIKES

MIRIAM PAVÓN

Corregidor Escofet 4
Lleida
T. 973 236 085

PERRUQUERIES, ESTHETICA, UNIKES
new m look

Styl Colors
Home - Dora

c/ Humbert Torres, 18-Exs • 25008 Lleida

☎ 973 247 361
info@guemquienestylcolors.com

HORARI:
De 10 a 10h de dimarts a divendres
De 10h a 19h de dissabte i diumenge

DIRECTOR: MONTSÉ BALLARÉ

TORRENT
www.torrentlleidat.com

Regal
Il·luminació
Electrodomèstics
Llistes de Noces

av. Balma, 5 • LLEIDA
tele. 973 282 055 - 879 199 124
torrent@torrentlleidat.com

**Associació de la Festa
Moros i Cristians
de Lleida**

15 - V - 2014

Acte d'inauguració de la nova seu social

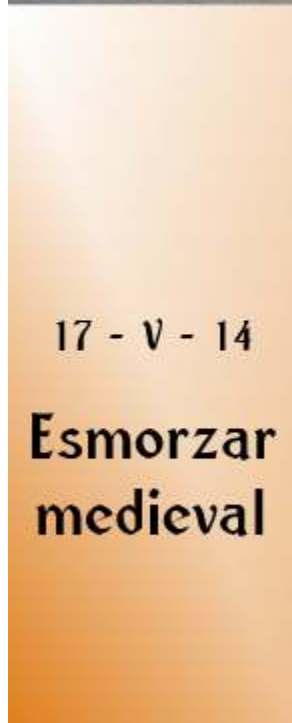

17 - V - 14

Assaig
Infantil

Club
Banyetes

17 - V - 14

Esmorzar
medieval

18 - V - 2014

entrada infantil

18 - V - 2014

concurs de bandes

18 - X - 2014

800 anys de reconeixement de Jaume I com a Rei

16 - XI - 2014 Mig Any Fester

Grup Segre

Patrocinador oficial de la Festa de Moros i Cristians de Lleida 2015

www.turoseuvella.cat

Turó de la Seu Vella de Lleida

**Testimoni de resistència, el Turó de la Seu Vella és un tresor per descobrir,
un compromís de pau per al futur i el símbol del nostre territori.**

turóseuvella
CONSORCI DEL TURÓ DE LA SEU VELLA DE LLEIDA